

ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କୋଳରୁ

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ

ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥିତ୍ କୋଳର

ପତ୍ରରାଜ୍ୟ

ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ପାଠଶାଳା

ବିହାରୀବାଟ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨

ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ପିନ୍ ବୋଲର ଫତୁରାନନ୍ଦ

ପ୍ରକାଶକ :

ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଫାଉଣ୍ଡେସନ

ବିହାରୀବାଗ, କଟକ-୭୩୫୦୦୨

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୯୪

ମୂଲ୍ୟ : ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ODISARA SPIN BOLARA

Faturananda

Publisher :

Dr. Harekrushna Mahtab Foundation

Beharibag, Cuttack-2

1st Edition : 1994

Price : Rs 15/-

ସୂଚୀପତ୍ର

କ୍ର.ନଂ.	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧ ।	ମହତାବ ଏକା ମହତାପ	୧
୨ ।	ଓଡ଼ିଶାର ଚର୍ଚ୍ଚିତ	୩
୩ ।	ଦୁଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଜଣେ ଲେଖକ	୯
୪ ।	ପକ୍କା ଟେକାଳୀ	୧୫
୫ ।	ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆ	୨୦
୬ ।	ଏ ଯୁଗର ଯୁଧିଷ୍ଠିର	୨୫
୭ ।	ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରିନ୍ ବୋଲର	୩୦
୮ ।	ମହତାବଙ୍କ ଉପରେ ଗପ	୩୫
୯ ।	ଓଡ଼ିଶାରେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଯୁଦ୍ଧ	୪୦
୧୦ ।	ଓଡ଼ିଶୀ ହିମାଳୟ	୪୫
୧୧ ।	ଓଡ଼ିଶୀ ରୂପ ଦର୍ଶନ	୪୮
୧୨ ।	ଅଲଗା ପୃଷ୍ଠା	୫୪
୧୩ ।	କ୍ଷମାର ଅବତାର ମହତାବ	୫୯
୧୪ ।	ଶତ୍ରୁ ଶକ୍ତିର ନିର୍ଦ୍ଦଳ କଳନା	୬୫
୧୫ ।	ଅଦ୍ଭିତୀୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ	୭୯

ମହତାବ ଏକା ମହତାପ

ମହତାବ ଏକା

ମହତାପ ଏଇ ଓଡ଼ିଶାରେ

ଝଲସାଏ ଆଖି

ଆଖ ପାଖ ଆଉ ପଡ଼ିଶାରେ

ଆନବାଣ ସବୁ

ଗୋଟି ଗୋଟି ଫୁଟୁଅଛି ଯାହା

ସେ କିସ କରଇ

ମନ ଦେଇ ଏବେ ଶୁଣ ତାହା

କିଏ ରୁଚୁଛି

ସୁରୁ ସୁରୁ ହୋଇ ଖେପିଯାଏ

ଦେଖଣାହାରକୁ

ଧରବର କରି ଲିଭିଥାଏ

କେ ଟିକି ଅନାର

ସୁଉ ସୁଉ ହୋଇ ଦିଏ ରଡ଼ି

ଲିଭି ଯାଇଥାଏ

ବୁଝିଲ ବେଳକୁ ବୁଲିପଡ଼ି

ଛୋଟ କେ ଚେଙ୍ଗା

ସାଉଁ କରି ନଭେ ଯାଏ ଚଢ଼ି

ଉଠୁ ନ ଉଠୁଣୁ

ହାଲିଆ ହୋଇଣ ଯାଏ ପଡ଼ି

କେ ତାଳ ଫୋଟକା

ତାଉ କରି ଖାଲି କରେ ପାଟି

ଉପକାର ନାହିଁ

କାନ ଗିଲ ଯାହା ଯାଏ ପାଟି

କିଏ ସାପ ବାଣ

ଫୁଲଉଠେ ଗାଳି କଳା ଧୁମ୍

ତୁଚ୍ଛା ପାଉଁଶ

ଆସିବନ କିନ୍ତୁ କାମେ ତୁମ୍

ଡମ୍ପାଗିରିରେ

ସଉଁ ବହୁତ ପାରିବାର

ହୁଏନ କାର

ଟିକିଏ ହେଲେ ବି ଉପକାର

ଏକା ମହତାପ

ଜଳଉଠେ ଆଖି ଝଲସାଇ

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସବୁ

କରିଦିଏ ଏକ ଆନେ ଥାଇ

ଓଡ଼ିଶାର ଚକଲ

ବ୍ରହ୍ମଚେନର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଉଇନ୍‌ଷ୍ଟନ୍ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଆଉ କାହାପାଇଁ କଅଣ ହୁଅନ୍ତୁ ପଛକେ ବ୍ରହ୍ମଚେନ ପାଇଁ ଏକ ମହାନ ନେତା, ନରୁତା ଦେଶପ୍ରେମୀ ବିଚକ୍ଷଣ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଓ ସ୍ୱଦେଶ ସ୍ୱାର୍ଥର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ପ୍ରହରୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଥିବା ବାହାରର ଲୋକେ ଜାଣୁଥିଲେ ଯେ ସେ ଜଣେ ଯୋଦ୍ଧା, ସାହିତ୍ୟିକ, ଐତିହାସିକ କୁଟନୀତିଜ୍ଞ ବା ଗୁଗୁରୁ ପେଣ୍ଡୁଆ, ଘୋର ସଙ୍କଟ ସମୟରେ ବିଚଳିତ ନ ହୋଇ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେବାର ଏକ ତୋଖଡ଼ିମାର ଲୋକ ।

ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ହତାଠାରୁ ଡରର ଘର (ହତା ନାହିଁ)ଟା ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ମାଇଲ ଦୂର । ଏଣୁ ଆମେ ମହତାବଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇମାଇଲ ଦୂରରୁ ଦେଖୁ । ଏଣୁ କରି ଆମକୁ ସେ ଠିକ୍ ଓଡ଼ିଶୀ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ପରି ଦେଖାଯାନ୍ତି । କାହିଁକି ଦେଖାଯାନ୍ତି ଆମେ ତାହା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହୁଛୁ, ଶୁଣିବା ହୁଅନ୍ତୁ ।

ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ବୁଥର ଯୁଦ୍ଧରେ ନିଜେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଲଢ଼େଇ କରିଥିଲେ ଓ ଶଶ୍ତ୍ର ଆ ଖାବର ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ଆମ ମହତାବ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଫଗ୍ରାମରେ ଲଢ଼େଇ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଙ୍କଡ଼ ପଉଜ ଗଢ଼ି ଲୁଣିଆ ଲଢ଼େଇରେ ମାଡ଼ ଯାଇଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶ ଠେଙ୍ଗୁଣିରେ ଉତ୍ତମ-ମଧ୍ୟମ କିନ୍ତୁ କମ୍ ଖାଇନାହାନ୍ତି ।

ଚର୍ଚ୍ଚିଲଙ୍କ ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରତିଭା ପରି ମହତାବଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରତିଭା ସହିତ କେବଳ ଓଡ଼ିଶା କାହିଁକି ସାରା ଭାରତବର୍ଷ ପରିଚିତ । କଥାରେ ଅଛି ତିନି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲେ ଧାନ କୁଟେ । ସେହିପରି ମହତାବ କ୍ଷମତା ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ସାହିତ୍ୟ କୁଟା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ‘ବିଷୁବ ମିଳନ’ ନାଆଁରେ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ମେଳା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ତାକୁ ଦେଖି ଓଡ଼ିଶା ବାହାରର ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ବାହା ବାହା ଦେଲେ ଓ ନିଜ ନିଜ ମୂଳକରେ ଠିକ୍ ସେମିତିଆ ବିଷୁବମିଳନୀୟ ସାହିତ୍ୟ କୁଟା ଆରମ୍ଭ କରିବେ ବୋଲି କହିଲେ । ଏତକ ଛଡ଼ା ମହତାବ ଗପ, ଉପନ୍ୟାସ, କବିତା, ନାଟକ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଛନ୍ତି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ନିଜ ଆତ୍ମଜୀବନା ଭିତର ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧର ଯେଉଁ ବରଷ ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟସବୁ ରଖିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ତାହା ଏବେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି । ଆମ ମହତାବ ମଧ୍ୟ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ‘ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ’ ନାମରେ ଏକ ଉପାଦେୟ ଇତିହାସ ବହି ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । ଇତିହାସ ପୁଲକା ଉପରୁ ଏ ବହିକୁ ପେଲି କାଢ଼ି ଦେବା ପାଇଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଇତିହାସ ବହି ପୁଲକା ଉପରକୁ ଆସିନାହିଁ । ବହିଟି ମହତାବଙ୍କୁ ଏକ ଐତିହାସିକ ବୋଲି କୁହାଟିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଶହେବର୍ଷ ଆୟୁର ପାଶାପାଶି ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ବେଶ୍ ତରତା ଥିଲେ । ଶେଷ ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କର ଚନ୍ଦ୍ରାଶକ୍ତିର ଟିକିଏ ହ୍ରାସ ଦୃଷ୍ଟିଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ଅପ୍ରିଲ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ

ଦେଶର ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନ କହିବାର କଥା ସେଗୁଡ଼ିକ ସେ କହି ଦେଉଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସେ ମିଛ କହୁ ନଥିଲେ । ଏହିପରି ଚନ୍ଦ୍ରା ଶକ୍ତିର ଟିକିଏ ହ୍ରାସ ଦର୍ଶିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଦୈନିକ ଶକ୍ତି ବେଶ୍ ଅତୁଟ ଥିଲା । ବଡ଼ ଭୋରରୁ ଆମ ମହତାବଙ୍କୁ କାର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧି ଏବେ ବି ଦଣ୍ଡବୈଠକ ମାରବା ଓ ଗଦା ମୁଦରର ବୁଲେଇବା ଦେଖିଲେ ସେ କୌଣସି ଲୋକର ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଯିବ । ଏଇଥିପାଇଁ ସେ ଆଜିଯାଏ ଟୋକାପରି ତଗଡ଼ା ଅଛନ୍ତି । ଏବେବି ଆଜିକାଲିକା ପୁଞ୍ଜାଏ ଟୋକାକୁ ଚିତ୍ କରଦେବାର କ୍ଷମତା ତାଙ୍କର ଅଛି ।

କୂଟମାତ୍ରେ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଯେପରି ଚମତ୍କାର ପାରଦର୍ଶିତା ଲଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏଇଥିପାଇଁ ବିପକ୍ଷ ଦଳର ଲୋକଙ୍କୁ ଯେପରି ପଟ୍ଟାଟ୍ ମାଙ୍କଡ଼ିଚିତ୍ ମରାଇ ଦେଇଥିଲେ ଆମ ମହତାବ ଠିକ୍ ସେମିତିଆ କୂଟମାତ୍ରେ ଦେଖାଇ ଶସ୍ତ୍ରପକ୍ଷର ରାବଣ, କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ଓ ମାରତ ପରି ମହା ମହା ବୀରଙ୍କୁ ମାଟି କାମୁଡ଼େଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଦୁରକୁ ପଳାଇ ଯାଇ ହାମ୍ପୋଡ଼ିଛନ୍ତି ସେମାନେ ମହତାବଙ୍କ କୂଟମାତ୍ରେ ବିଷୟରେ ବେଶ୍ ସଚେତନ ।

ଏମିତିଆ ଛୋଟକାଟ ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ଅନେକ ଅଛି, ହେଲେ ଗୋଟାଏ ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ସବୁଠୁଁ ଭାବେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ହିଟ୍ଲର ରୁଷିଆ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ରିଟେନ ସହିତ ଏକ ରାଜନୀମା କରାଇ ନେବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛାକଲେ । ତାଙ୍କର ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଥିଲା ଯେ

ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ଓ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ସାଧାରଣ ଶତ୍ରୁ । ଏଣୁ ବ୍ରିଟେନ୍ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ନିଶ୍ଚୟ ରାଜି ହୋଇଯିବ । ଅତି ଗୁପ୍ତରେ କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବଟା ଦେବାକୁ ହେବ । ଏଥିଲାଗି ସେ ହର୍‌ହେସ୍‌କୁ ଗୁଲିଣି କରି ଏକ ପଳାତକର ଅଭିନେତା ରୂପେ ଇଂଲଣ୍ଡକୁ ପଠାଇଲେ । ହେସ୍ ଚର୍ଚ୍ଚିଲଙ୍କୁ ଅତି ଗୁପ୍ତରେ ଏକଥା ଜଣାଇଲେ । ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଯୁଦ୍ଧଗତି ବଦଳି ଯାଇଥାନ୍ତା । ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନବ ଶତ୍ରୁ ରୁଷିଆର ସବ୍‌ନାଶ ହୋଇଥାନ୍ତା, ପୃଥିବୀଟା ଅବଶ୍ୟ ପରେ ଏକଜ୍ଞସି ବେଡ଼ି ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତ ଦେଖାଇ ହେସ୍‌ଙ୍କୁ ନାସ୍ତି ବାଣୀ ଶୁଣାଇଦେଲେ ଯୁଦ୍ଧର ଗତି ବଦଳିଗଲା । ପୃଥିବୀ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।

ଆମ ମହତାବ ଠିକ୍ ଏମିତିଆ ଏକ ବିଚକ୍ଷଣତା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଙ୍କଡ଼ଗଡ଼ ମାରିଥିବା କଂଗ୍ରେସର ଜଣେ ଭୂଜନେତା ଅତି ଗୋପନରେ ଯାଇ କଲିକତାର ଏକ ହୋଟେଲରେ ଦେଖାକରି ଜଣାଇଲେ—“ଆଜ୍ଞା ଏ ରାଜା ଆମ ଦୁର୍ଦ୍ଦିକ ସାଧାରଣ ଶତ୍ରୁ, ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ସସେମିର ଗ୍ରାମ୍‌ସ୍‌ର ସରକାରୀ ଗଛ ଉପରୁ ଯେଲି ଦିଅନ୍ତୁ । ତାଙ୍କୁ ବାଦ ଖାଉ । ଆପଣ ମୃତ୍ୟୁମନ୍ତ୍ରୀ ହୁଅନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ସହାୟକ ହେବା ପାଇଁ ମୁଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳରୁ ୧୦,୧୨ଟା ସଭ୍ୟ କଣିଆଣିବି । ଆପଣ ରାଜହେଲେ ମୁଁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବି ।”

ମହତାବଙ୍କ ଧ୍ୟାନରେ ଆଉ ଯିଏ ଥାଆନ୍ତା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଏପରି ଲୋଭନୀୟ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ରାଜି ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା । ପଛନ୍ତେ

ଅବଶ୍ୟ ବହୁ ଦୁର୍ନାମ ହୋଇଥାନ୍ତା । ସବୁ ମିଳିତ ସରକାର-
ଗୁଡ଼ାକ ନଅକିଆ ବୋଲି ଜଣାଯାଇଥାନ୍ତା । ଓଡ଼ିଶାର
ସୁନାମତକ କୁଆଡ଼େ ବାମ୍ଫ ହୋଇ ଉଡ଼ିଯାଇଥାନ୍ତା ଏଇଠି;
କିନ୍ତୁ ମହତାବ ଚକ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିଚକ୍ଷଣତା ଦେଖାଇଲେ । ସେ ସାପ୍
ସାପ୍ ଶୁଣାଇଦେଲେ—“ଆରେ ବାବୁ ॥ ମୁଁ ସେ ରାଜନୀତିକ
ଘୋଡ଼ା ବେପାର ଓ ହଟ ଚମଟରେ ଯୋଗଦେଇ ପାରିବନି ।
ଆମି ଶ୍ରାନ୍ତ, ଆମି କ୍ଳାନ୍ତ, ଆମାକେ ବିଦାୟ ଦାଓ ।”

ଏଠି ମହତାବ ସାମୟିକ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଆଡ଼େଇ
ଦେଇ ଦୂରରୁ ଦୁର୍ନାମକୁ ଶ୍ରେକିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ
“ଓଡ଼ିଶାର ମିଳିତ ମନ୍ଦିମଣ୍ଡଳ ଭାରତରେ ସବୁଠାରୁ ଟାଣୁଆ ଓ
ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟାଧି-ସଂସାର ସତ୍ୟମାନେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚରଣ ଓ ନିଷ୍ଠାର
ଅଧିକାରୀ” ଏହି ସୁନାମଟି ଖର୍ଚ୍ଚି କଲେ ।

ଚକ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବହୁ ସୁଗୁଣ ଭିତରେ କିଛି କିଛି ଦୁର୍ଗୁଣ ବ
ଥିଲା । ମହତାବଙ୍କର ବି ସେମିତିଆ କିଛି ଦୁର୍ଗୁଣ ଅଛି । ଏତକ
ଚିହ୍ନେଇ ନ ଦେଲେ ଯଥାର୍ଥ ଭୁଲନା ହୋଇ ପାରିବନି ।

ଦ୍ଵି ଶାସ୍ତ୍ର ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ଚକ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୋଟାଏ ଆଟଲ୍ୟୁମିକ
ଆମ୍ବ ଦେଖାଇ କହିଲେ—“ପୃଥିବୀର ସବୁ ଲୋକ ସବୁ ଜାତି
ଏହାକୁ ଖାଇ ପାରିବେ ।”

ହେଲେ ଯେଉଁ ଭାରତରେ ସେ ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଦେହରେ
ପହିଲି ରକ୍ତ ଡିଆରି କରିଥିଲେ ସେହି ଭାରତ ଏ ଆଟଲ୍ୟୁମିକ
ଆମ୍ବ ଖାଇ ପାରିବନି ବୋଲି ସାପ୍ ସାପ୍ କହି ଦେଇଥିଲେ ।

ଏଇଟା ଶ୍ଵରତ ପକ୍ଷେ ଖରାପ ଓ ତାଙ୍କ ନିଜପାଇଁ ଭଲ ଥିଲା । ଆମ ମହତାବ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲେ ତାକୁ ଦରକାର ପଡ଼ିବାରୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଲେ । ସବୁ ପାର୍ଟିକୁ ସେ ନିଜ ସାହାଯ୍ୟ ଆମ୍ଭ ଦେଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କଂଗ୍ରେସ ତାହା ପାଇ ପାରିବନି ବୋଲି ସାପ୍ ସାପ୍ କହିଦେଲେ । ଏଇଟା ଅବଶ୍ୟ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଓ ତାଙ୍କ ପାର୍ଟିପକ୍ଷେ ଭଲ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହିସବୁ କାରଣରୁ ଆମକୁ ମହତାବ ଓଡ଼ିଶୀ ଚେଲି ପରି ଦେଖାଗଲେ । ଆମକୁ ଯାହା ଦିଶିଲା ଆମେ ତାହା ସାପ୍ ସାପ୍ କହିଦେଲୁ । ଆମକୁ ଯିଏ ଯାହା କହୁଛି କହୁ ।

— — —

ଦୁଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଜଣେ ଲେଖକ

ଜଣେ ଲେଖକ ତାଙ୍କର ନବ ପ୍ରକାଶିତ ବହିରୁ କିଛି ଧରି ବଡ଼ବଡ଼ଆମାନଙ୍କୁ ଭେଟି ଦେବାଲାଗି ବାହାରିଥିଲାବେଳେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଭେଟ ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ ହେଉ ଜାଣି ପାରିଲି ଯେ ଛପାହୋଇଥିବା ବହି ଶୀଘ୍ର ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲେ କିମ୍ବା କୌଣସି ବଡ଼ବଡ଼ଆଙ୍କ କୃପା ପାଇଲେ ପ୍ରେସପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବହି ଛୁପି ପାରନ୍ତେ । ମୁଁ ଅତି ବୁଦ୍ଧିଆ ପାଲଟିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଲି—“ଆରେ ଆପଣ କରୁଛନ୍ତି କଅଣ ? ଗୋଟାଏ ଥାନକୁ ଗଲେ କାମ ଖତମ୍ । ଏତେଆଡ଼େ ବୁଲୁଛ କାହିଁକି ? ଯାହା ହାତରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ହେଉଥିବେ ହେଉଛି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ ।”

ଲେଖକ ଜଣକ ସହର୍ଷ ଚିତ୍ତରେ ପଚାରିଲେ—“କୋଉ ଲୋକ କଥା କହୁଛନ୍ତି ?

ମୁଁ ହସି ହସି କହିଲି, “କାହିଁକି ଆମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଉନାହାନ୍ତି ? ଛଅଶହ, ସାତଶହ ଟଙ୍କା ତାଙ୍କ ଦେହର ଗୋଟାଏ ମଳ । ଇଚ୍ଛା କଲେ ଖଣ୍ଡିଏ କିଆଁ ଦଶଶହ ବହି ଛପାଇ ଦେବେ । ଶୀଘ୍ର ଯାଆନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ଲେଖକ ଜଣକ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତଦେଇ ଛୋବ ଖାଇଲାପରି ହୋଇଗଲେ । ପହିଲେ ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲି । ମୋର ଏପରି ଅବାକ୍ତେବାର ଦେଖି ସେ ଅନୁତ ଗଳାରେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—“କଅଣ କହିଲେ ଆଜ୍ଞା ! ଆଜି ମୋର ଏକା କିଆଁ ? ଆପଣଙ୍କର ବି କଥା ସରିଲା । ଆଜି ଦିନଟାଯାକ ଆମେ ଦୁହେଁ କାଷ୍ଠ ଓପାସ । ହୋଟେଲରେ ପଇସା ଦେଲେ ବି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ନା ।”

ମୁଁ ଅପସନ୍ନ କରିବାରୁ ସେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭକଲେ “ଆପଣ କହିବା ଆଗରୁ ମୁଁ ଯାଇଥିଲି । କଅଣ ହେଲା ଶୁଣନ୍ତୁ । ଏ ବହିଟି ଯେଉଁଦିନ ବାହାରିଲା ସେହିଦିନ ମୁଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଭଲ ବହି ବାଛି ତହିଁରେ ଗୋଲ ଗୋଲ କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାଁ ଲେଖିଲି । ଗୋଟାଏ ଭଲ ଅଲେଖା କାଗଜରେ ଗୁଡ଼େଇ ନାଲି ରବନ୍‌ଟାଏ ବାନ୍ଧି ଦେଲି । ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦେଖି, ନାକ ଆଗରେ ପାପୁଲ ରଖି, ଦୁର୍ଗା ଦୁର୍ଗା କହି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘରଆଡ଼େ ବାହାରିଲି । ମହାଦେବଙ୍କ ଷଣ୍ଢର ପ୍ରତାପ କମ୍; କିନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୁଆରୀର ପ୍ରତାପ କାହିଁରେ କଅଣ । ସେ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଲେଖକ ବୋଲି ଜାଣିଲା ତାଙ୍କୁ ଅଇ ଦେଖେଇଲା । ରୋଗା-କୁକୁରକୁ ପିଣ୍ଡାରୁ ତଡ଼ିଲା ପରି ମୋତେ ଘଉଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ଚିଡ଼ିଉଠି ପ୍ରତିବାଦ କରିବାରୁ ସେ ଯେହି ପିଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ଓଡ଼ିଶା ସାଲୁସାଲୁ ହେଉଥିବା ବେଞ୍ଚରେ ବସି ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିଲା । ଜିଗର କରିବାରୁ ଖବରଟା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଦେଲା । ଦିନ ନଅଟାଠାରୁ ସାଢ଼େ ଚାରିଟାଯାଏ ସେଇଠି ଅଧିଆ ପଡ଼ିଥାଏ । ଭୋକରେ ପେଟ ଓ ରାଗରେ ମନ ଜଳୁଥାଏ । ଶେଷରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହୁକୁମ ଆସିଲା । ତାଙ୍କ ପ୍ରିମୁଙ୍କୁ ଯାଇ ନବେଡ଼ିଗ୍ରୀ କୋଣ କରି ନମସ୍କାର କଲି । ମୁଣ୍ଡଟେକି ଦେଖିଲି

ତାଙ୍କ ନାକଟା ଟେକିହୋଇ ଯାଇଛି । ତହିଁକି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକରି ବହିଟି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ସେ ଚିହ୍ନଟି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ “ସେଇଟା କଅଣ ? ମୁଁ କହିଲି “ଆଜ୍ଞା ଖଣ୍ଡିଏ ବହି ଛୁପିଥିଲା । ସେଇଟି ଆପଣଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେବାକୁ ଆଣିଥିଲି ।”

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲେ, “ମୋର ସମୟ ନାହିଁ ସେଗୁଡ଼ାକ ଦେଖିବାକୁ ।” ଏତକ କହିସାରି ସେ ତାଙ୍କ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟତକ ଜଣେ ଖୋସାମଦଆ ଟାଉଟର ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ କଟେଇଲେ । ମୋର ଆଜ୍ଞା ! ଆଜ୍ଞା ! ଯଦି ତାଙ୍କ କାନରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ, ଅପମାନ ଓ ବିରକ୍ତର ସହ ନମସ୍କାରଟାଏ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ପଳେଇ ଆସିଲି । ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ ଟିକେ ଟିକେ ଶୁଣି ଯାହା ଠଉରେଇଲି ତାହା ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିବାତନମଣ୍ଡଳୀରେ ଜଣେ ଟାଣୁଆ ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ ଲୋକକୁ ଜବତ କରିବାର ଫଇଫିକର । ବାସ୍ତବିକ୍ ବଜ୍ୟରେ ଲେଖକଙ୍କଠାରୁ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ବହିରୁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟୁଷା ଛୁଣ୍ଡେଇ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ସାଙ୍ଗକୁ ଦାନ କରିଦେଲି । କାନ ମୋଡ଼ିହେଲି ଆଉ ମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଆର ମାଡ଼ିବି ନାହିଁ ।”

ସେଦିନ ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ବିଦାୟ ଦେଲି । କେତେବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବହି ଦୋକାନରେ ବସିଛି, ସେହି ଲେଖକ ଜଣକ ହଠାତ୍ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ବସିପଡ଼ିଲେ । ମୋ ବାହାରେ

ଆଜୁଠିଟାଏ ଗେବଦେଇ କହିଉଠିଲେ—ଜାଣିଲ କହେ । ମୁଁ ମହତାବଙ୍କୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବହି ଉପହାର ଦେବାକୁ ଯାଇଥିଲି ।”

ମୋର ପୂର୍ବ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ବୋଧହୁଏ ସେହି ଘଟଣାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେଲା ବୋଲି ଭାବି ମୁଁ କହିଉଠିଲି ‘ଏଁ ଏଁ ଏଁ, ମୋର ଏପରି ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶରେ ତାଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ପୂର୍ବ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ହସି ହସି କହିଲେ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅବଶ୍ୟ ପୂର୍ବ ଠିକ୍ ଓଲଟା ।”

ମୋର ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ସେ ମହତାବଙ୍କ କଥା କହି ବସିଲେ—“ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ଜୋର ଦେଇ କହିଲୁ— ମହତାବ ପୁରାପୁର ଭଲ ପ୍ରକାରର । ଥରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ । ବଳେ ବଳେ ତାଙ୍କ କଥା ଜାଣିପାରବ । କି’ଣ୍ଡି ବହିଧରି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲି । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଭଡ଼ ଓ ନିଶୁଆ ନିଶୁଆ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖି ମନ ଦବିଗଲା । ଦୁଆରୀ କିଛିସମୟ ପରେ ଜଣେ ଲୋକ ଆସିଛି ବୋଲି ମହତାବଙ୍କୁ କହିଲା ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇ ଭିତର ଘରେ ଗୋଟିଏ ଚଉକରେ ବସାଇଦେଲା । ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ ମହତାବ ଘରଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ମୁଁ ଠିଆହୋଇ ନମସ୍କାର କଲି । ସେ ହସି ହସି କହିଲେ, ଟିକିଏ ଏଇଠି ବସିଥାଆନ୍ତୁ, ମୁଁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷାଙ୍କ ଭିତରେ ଆସୁଛି । ଏତକ କହି ସେ ମଠରରେ ବସି ଚାଲିଗଲେ । ଗଦି ଚଉକରେ ଡୋଳାଉ ଡୋଳାଉ ମୁଁ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି । ପ୍ରାୟ ଦଶାଏ କି ଦି’ଦଶା ପରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା । ମନେ ମନେ

ଭାବଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ କାମ ସରଲ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଜାତିଟା ଠକ । ଠିକ୍ ଏତିକି ବେଳେ ଦୁଆରେ ମଟରଟା ଅଟକିଲା । ମହତାବ ମୋତେ ଚାହିଁଦେଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ, ମୋ ଦେହ ନିଆଁ ହୋଇଗଲା । ବନ୍ଧୁକୁ ମନେ ମନେ ଗାଳି ଦେଉଛି ଏହି ସମୟରେ ମହତାବଙ୍କ ଜଣେ ଲୋକ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ଅନୁନୟନ କରି କହିଲା, ଆଜ୍ଞା । ଆପଣଙ୍କର ବହୁତ ଡେରି ହୋଇଗଲା ବୋଲି ମହତାବ ବାରୁ କ୍ଷମା ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଓ ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛନ୍ତି । ଆଗ ଆପଣ ଖାଇଲେ ତା'ପରେ ସେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବେ । ମନ ନିଆଁ ଅପ୍‌କରି ଲିଭିଗଲା, ପେଟ ନିଆଁ ହୁତୁ ହୁତୁ ହୋଇ ଜଳି ଉଠିଲା । ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନଟିଏ ପକାଇ ବସିବାମାତ୍ରେ ଘରଭିତରୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ହସି ହସି କହିଲେ—“ଆପଣଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗିନେବାଟା ମୋର ପ୍ରଥମ ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଜଣେ ଲୋକଙ୍କୁ ଏପରି ଭାବରେ ଅନାହାରରେ ବସେଇବା ଅତି ଗର୍ହଣୀୟ କଥା । ବାହାର କାମ ସାରୁ ସାରୁ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଗଲା । ବିଳମ୍ବ ହେବ ବୋଲି ଜାଣିଥିଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଆପଣ କିଛି ଖରାପ ଭାବିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ନା'ରୁର ।

ମୁଁ ବନ୍ଧୁ ଦି'ଉଟି ଦେଲି । ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଖୋଲି ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକରୁ ଦି'ରୁର ଧାଡ଼ି ପଡ଼ି ଦେଲେ । ବନ୍ଧୁ ବିଷୟରେ ଦି'ରୁର କଥା ପଚାରିବା ପରେ ସେ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ କହିଲେ—ଦେଖିଲ କେତେ ଟଙ୍କା ଅଛି । ସେ କହିଲା—ଆଜ୍ଞା କାଲିଠୁଁ ସବୁ ସରିଗଲାଣି । ମହତାବ କହିଲେ—ଏପରି କହିଲେ କିପରି ଚଳିବ । କେଉଁଠୁ ହେଲେ ଧାର କରି ଶହେଟଙ୍କା ଆଣ । କିଛି

ସମୟ ପରେ ସେ ଶହେଟଙ୍କା ନେଇ ଆସିଲା । ସେ ମୋ ହାତରେ ସେତକ ଧରାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କୁ ବେଶି ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ । ବହୁ ଦିଗ୍ଠି ମୁଁ ଭଲଭାବରେ ପଢ଼ିବି ।

ଅତି ଆନନ୍ଦର ସହିତ ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିଲା ବେଳେ ଶ୍ରୀଧର—ଆଉ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତ ଏତେ ଟଙ୍କା ଅରସିକ ଥିଲେ, ଏ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏମିତି ଓଲଟା ପଡ଼ିଲେ କେମିତି ।”

ମୁଁ ବୁଝେଇଦେଲି, ମହତାବଙ୍କଠେଇଁ ଲେଖକର ଜୀବନ ବି ଥିଲା ବୋଲି ସେ ଜଣେ ଲେଖକକୁ ଆଦର କଲେ । ଯାହାଠି ତାହା ନାହିଁ ସେ ପଚାରିବ କିଆଁ ? ତୁମ୍ଭି ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଗଲେ ଧାନ କୁଟେ । ସେମିତି ମହତାବ ଯେଉଁଠି ରହନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବେ ହିଁ ପଚାରିବେ ।

ପକ୍କା ଖେଳାଳୀ

ଫୁଟବଲ ଖେଳରେ ୧୨ ଭାଗ ଖେଳନ୍ତୁ ଦର୍ଶକ । ଖେଳାଳୀମାନେ ମାତ୍ର ଚାରିଭାଗ ବା ତହିଁରୁ ଉଣା ଖେଳନ୍ତୁ କହିଲେ ତଳେ । ଖେଳାଳୀମାନେ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଝାଳ ନାଳ ହୁଅନ୍ତୁ । ସେମାନଙ୍କ ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରେ ନାହିଁ । ଦର୍ଶକ କିଏ କଅଣ କହୁଛି ତା' କାନରେ ପଶେ ନାହିଁ । ତା'ର ଏକମାତ୍ର ନଜରଥାଏ ପେଣ୍ଡୁଟି ଓ ଗୋଲପୋଷ୍ଟଟି । ଏହାର ଉପରେ ଏକମାତ୍ର ନଜରରଖି ସେ ଚାରିଆଡ଼ର ଅବସ୍ଥା ବେଳେ ବେଳେ ଚିଲ୍‌କୁଲ୍ ଭୁଲିଯାଏ । ଏଥିପାଇଁ ବେଳେ ବେଳେ ଗୋଡ଼ହାତ ବି ଭାଙ୍ଗେ । କିନ୍ତୁ ତହିଁକି ତା'ର ଗୋଚର ନଥାଏ । ସେ ଖାଲି ପଡ଼ୁଥାଏ ଉଠୁଥାଏ—ପେଣ୍ଡୁ ପଛରେ ଧାଉଁ ଥାଏ ଏବଂ କପାଳରୁ ନିଗିଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ଝାଳକୁ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ପୋଛି ଲୁଗିଥାଏ ।

ଦର୍ଶକ କଥା କିନ୍ତୁ ଅଲଗା । ଧାଇଁଆ, ଧାଇଁଆ, ପାଣ୍ଡେ ପାଣ୍ଡେ, ସୁଟ୍‌କର, ସୁଟ୍‌କର, ଅଟକେଇଦେ, ଅଟକେଇଦେ ଚିଲେଇ ତଖି ବସେଇଦିଏ । ସୁଟ୍‌କର କହିଲବେଳେ ଅତି ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପଡ଼ି ବେଳେ ବେଳେ ପାଖ ଦର୍ଶକକୁ ଗୋଇଁଠାଏ ବି ଦେଇଥାଏ ଯାହାଫଳରେ କି ସମୟ ସମୟରେ ଦୁଇଦଳ ଦର୍ଶକଙ୍କ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡ ସୁଦ୍ଧ ଲୁଗିଯାଏ । ଦର୍ଶକ ଆଦୂର ଗୋଟିଏ କାମ କରିଥାଏ । ଖେଳାଳୀ ଯଦି ଗୋଲଟିଏ

ଦେଇଦେଲୁ ତେବେ ସେ ନାଚି କୁହୁ ଖେଳାଳୀ ଉପରେ ପ୍ରଶଂସା ବର୍ଷି ଯାଏ । ଆଉ ଯଦି ଖେଳାଳୀ ନିଶ୍ଚିତ ଗୋଲଟି ନ ଦେଇପାରିଲୁ, ତେବେ ତା' ଚଉଦ ପୁରୁଷ ଉଦାଳି, ସେ ଯେ ମୋଟ କର୍ମଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କର୍ମପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଓ କେବଳ କୋକାକୋଲୁ, ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସିଛି ଆଦି ଭର୍ତ୍ତନା ବନା ଦ୍ଵିଧାରେ ଚଳେଇ ଥାଏ ।

ଖେଳାଳୀ ଶ୍ରାବ୍ୟରେ ଅନେକ ସମୟରେ କେବଳ ଗାଳି ମନ୍ଦ୍ରକୁ ଥାଏ । ଗୋଲ ନ ଦେଇପାରିଲେ ନିଜ ଦଳର ଲୋକ ଓ ଗୋଲ୍ ଦେଲେ ବିପକ୍ଷଦଳର ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଗାଳିର ବର୍ଷାମାଡ଼ ଖାଇଥାଏ ।

ନୂଆ ଖେଳାଳୀ ଏପରି ଗାଳି ଓ ପ୍ରଶଂସାରେ ଟେକି ହୋଇଯାଏ ବା ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ । ଦର୍ଶକର ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ତା' ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରଭାବ ଥିକାଏ । ଫଳରେ ସେ ଅତ୍ୟଧିକ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ନାନା ଭୁଲ କରି ବସେ କିମ୍ବା ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଖେଳିପାରେ ନାହିଁ । ତା' ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଉଠେ । ଆତ୍ମଗ୍ଳାନରେ ସଡ଼ି ଯାଏ ।

ପୋଷତ ଖେଳାଳୀର କଥା ନିଆର । ଚାରିଆଡ଼କୁ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ, ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଅଟଳ ରହି ବିପକ୍ଷର ଦୁର୍ବଳ ସ୍ଥାନ ଉଦ୍ଘାଟନ, ମନପ୍ରାଣ ଲଗାଇ ଭୁଲ୍‌କୁ ଭୁଲ୍‌ ଆକ୍ରମଣ ଚଳାଇଥାଏ । କେତେବେଳେ ଆଗେଇବ କେତେବେଳେ ପଛେଇବ, କେତେବେଳେ ଅଟକେଇବ, କେତେବେଳେ ମାରିବ ତାହା ସେ ନିଜ

ବୁଦ୍ଧି ବିବେକଠାରୁ ପାଇଥାଏ । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ କୋଳାହଳ,
ବଲିହାରୀ ବା ଭର୍ତ୍ତନା ତାକୁ ତଳେ ହେଲେ ବିଚଳିତ କରେ
ନାହିଁ । ଦର୍ଶକର ନିନ୍ଦାରେ ନିରୁତ୍ସାହିତ କି ଉଦ୍ୟମସ୍ଥାନ ହୋଇ
ପଡ଼େନା । ଖେଳର ଶେଷ ହୁଇଯିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଅତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ
ଭାବରେ ଖେଳ ଲାଗିଥାଏ ।

ରାଜମାଡ଼ର ଫୁଟବଲ ପଡ଼ିଆରେ ମହତାବ ଏହିପରି ଜଣେ
ପୋଖର ଖେଳାଳୀ । ପ୍ରାୟ ଚଉଠେ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସେ ପୁଣି
ଉଦ୍ୟମର ସହ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଖେଳ ଖେଳି ଆସୁଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ
ଠାରୁ ପେଣ୍ଡୁଛଡ଼ାଇ କିଛି କାଳ ନିଜେ ଗଢ଼େଇଲେ । ତା'ପରେ
ନବକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପାଖ ଦେଲେ । ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଛଡ଼େଇ ନିଜେ
ଗଢ଼େଇଲେ । ବେଳେ ବେଳେ ସିଂହଦେବଙ୍କ କଢ଼େ କଢ଼େ ରହି
ଗଢ଼େଇଲେ । ବେଳ ଆସିଲା ବିଜୁ ଖରେନ୍ ତାଙ୍କୁ ପେଣ୍ଡୁ
ଛଡ଼େଇ ନେଲେ । ଏଥିରେ ଦବି ନ ଯାଇ ଛକି ରହିଲେ ।
ମୌକାପାଇ ହୁ କରି ଏକ ଝାମ୍ପଦେଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ପେଣ୍ଡୁ
ଛଡ଼େଇ ସିଂହଦେବଙ୍କୁ ଦେଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ଏକରକମ
ଖେଳେଇଲେ । କିଛିକାଳ ପରେ ସିଂହଦେବଙ୍କ ଖେଳ ତାଙ୍କର
ପସନ୍ଦ ହେଲା ନାହିଁ । ଖେଳ କିଛି ସମୟ ବନ୍ଦ କରି ସାନ ଖେଳ
ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ଖେଳ ମଝିରେ
ଫାଉଲ୍ କରି ଦେଲେ । ରେଫରୀ ହୁଇଯିଲା ଦେଇଦେଲା ।
ଖେଳ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଫାଉଲ୍ ସୁଇଫୋଇ ପୁଣି ଖେଳ ଆରମ୍ଭ
ହେଲା । ଏଥର ପେଣ୍ଡୁ ସିଂହଦେବ କି ମହତାବ କାହା ପାଖରେ
ନ ରହି ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଲା । ମଝିରେ ତାଙ୍କୁ
ପେଣ୍ଡୁ ଛଡ଼େଇ ଆଣିବାକୁ ମହତାବ ଖୁବ୍ ଚେଷ୍ଟାକଲେ କିନ୍ତୁ

ତରକା ବିଶ୍ୱନାଥ ପେଣ୍ଡୁସହ ଖସିଗଲେ । ଥରେ ଅଶହସିଆର
ଥୁବାରୁ ମହତାବ୍ ପେଣ୍ଡୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଥିଲେ; ତେଣୁ ଏଥରକ
ସେ ଭାରିତରକା ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ । ମହତାବଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତି
ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟିରଖି ଖବ୍ ଦୃସିଆରରେ ପେଣ୍ଡୁ ଗଢ଼େଇଲେ ।
ମହତାବ ବଡ଼ ଅକଳିଆ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ତାଙ୍କ ନଜ
ଦଳର ଖେଳାଳୀ କେତେକେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝାମଣା ନ ରଖି
କରଛଡ଼ା ଭାବ ଦେଖାଇଲେ । ଏଇଟା ମହତାବଙ୍କୁ ବେଶି
ଅଡ଼ୁଆରେ ପକାଇ ଦେଇଛି । ଖେଳରୁଲିଛି ।

ଖେଳାଳୀମାନଙ୍କ ସହ ମହତାବ ଝାଳନାଳ ହୋଇ
ଖେଳରେ ଜୋକପରି ଲାଗିରହିଛନ୍ତି । କେତେ ଖେଳସାଥୀଙ୍କ
ଗୋଡ଼ହାତ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ସେମାନେ ପଡ଼ିଆରୁ ଅନ୍ତର ହୋଇ
ଘରେ ଶୋଇ ଦୁଃଖରେ କାଳ କଟାଉଛନ୍ତି । ପଡ଼ିଆରେ ଥୁବା
ଅନେକ ଖେଳାଳୀ ବି ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ଆଉ ଦଉଡ଼ି
ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ବିଚିକଟିଆ ପାଟି କୁଟ ମନ୍ତବ୍ୟ
ଏପରି ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ଦାୟୀ ।

ପକ୍କାଖେଳାଳୀ ମହତାବ କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦବିଯାଇ
ନାହାନ୍ତି କି ହତୋତ୍ସାହ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ର
ଡାଡ଼ ବଜ୍ରପରି ଟାଣ । ବେଳେବେଳେ ଧକ୍ସ ଧକ୍କାରେ ତଳେ
ଗଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପିର୍କ ଉଠିଲା ପରି ଉଠିପଡ଼ି
ପୁଣି ଦଉଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ବଲିହାରି କନ୍ଦା
ନିନ୍ଦା ଧ୍ବନି ତାଙ୍କ କାନରେ ପଶୁନି । ତାଙ୍କ ନଜର ଖେଳ
ଉପରେ । ସେ ଆଜନ୍ତୁ ଖେଳାଳୀ । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ବହୁ

ଶୋଧାଶୋଧ ତଥା ବଧେଇ ହଜମ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ
 ଏଗୁଡ଼ିକ ମୂଲ୍ୟହୀନ । କୋଉ ଦର୍ଶକ କଅଣ ପଦେ ବେଆଡ଼ା
 କଥା କହିଦେଲା ବୋଲି ଖେଳଛୁଡ଼ି ତା' ସାଙ୍ଗରେ କଲ
 କରିବା ତାଙ୍କ ଜାତକରେ ନାହିଁ । ସଖିକ ଉତ୍ତେଜନା ପ୍ରସୂତ
 ଏ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ସବୁର ଯଥାର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଦୃଢ଼ସ୍ୱରରେ
 ଜାଣିଛନ୍ତି । ରେଫରାର ଶେଷ ହୁଇଯିଲା ପରେ ସେତେବେଳେ
 ଖେଳ ସରିବ, ସବୁ ଉତ୍ତେଜନା ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବ, ଲୋକେ ନିଜ
 ବିବେକାନୁମୋଦିତ ବିଚାର ବୃତ୍ତିରେ ପରିବୃତ୍ତିତ ହୋଇ
 ଚିନ୍ତା କରିବେ ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଠିକ୍ ଖେଳ କି ଭୁଲ୍ ଖେଳ
 ଜଣାପଡ଼ିବ । ମହତାବ ତା'ର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଖେଳୁଛନ୍ତି ।

ସେ ଜଣେ ପକ୍କା ଖେଳାଳୀ

— — —

ଦଣ୍ଡମାର ନୋଳିଆ

ପୁରୀର ବେଳାଭୂମିରେ ଠିଆ ହୋଇ ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧକୁ
ବୁଝିଲେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ରୋମାଞ୍ଚକର ଦୃଶ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଦେଖି
ଥାଆନ୍ତି । ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ମିଶିଯାଇଥିବା ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ
ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ସ୍ଥିର ନଥାଏ । ତେଜ ଉପରେ ତେଜ ତା’
ଉପରେ ନାଚି ଲାଗି ଥାଆନ୍ତି । ତେଜଗୁଡ଼ାକ ଫୁଲି ଯାଇ
ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଉଠିବାର ଶେଷ ସୀମା
ଛୁଇଁବାମାତ୍ରେ ମୁହଁ ମୋଡ଼ିଦେଇ ଓ ପ୍ରବଣ ଶବ୍ଦ କରି କରୁଡ଼ି
ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଯେତେକ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ଗମ୍ଭୀର
ସେତେକ ଭୟଙ୍କର ମଧ୍ୟ । ଦର୍ଶକ ଶିହର ଉଠି ମନରେ
ଭାବେ—ଓଃ । ତେଜର କରଳମୁଖି । କରୁଡ଼ି ହୋଇ
ପଡ଼ିଲାବେଳେ ଯାହାକୁ ସାମନାରେ ପାଇବ ତା’ ହାତଗୋଡ଼
ଚୁନା କରିଦେବ ପର । କୁଳରେ ମୁଣ୍ଡପିଟି ତେଜ ଦର୍ଶକ
ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଆସେ । ହୃଦିଆର ଦର୍ଶକ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୂରକୁ
ପଛେଇ ଆସିଥାଏ । ତେଜ ପୁଣି ଥରେ ଆଗେଇ ଆସିବାକୁ
ଫେରିଯାଏ । ତେଜର ଏ ମୁଣ୍ଡବାଡ଼ିଆ ଓ ଯିବା ଆସିବା କାମ
ଅନବରତ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ଦର୍ଶକ ମଧ୍ୟ ତା’ଠାରୁ ଦୂରେଇ
ରହି ଆଗକୁ ପଛକୁ ଦୃଷ୍ଟିଥାଏ ।

ବେଳେବେଳେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦେଖନ୍ତାର
ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଯାଏ । ସେ ଦେଖେ ଯେ ତା’ ନିଜ ଭଳିଆ
ଭୟାକୁ ସମସ୍ତେ ନୁହନ୍ତି । ବେପରବାଏ ଭାବରେ ତେଜ

ସାଙ୍ଗରେ ଗେଲ ଖେଳିବା ଓ ତା' ଉପରେ ନାଚକୁଦ ଚଳେଇବା ଦୁଃସାହସୀ ଲୋକଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସେଠି ଅଣ୍ଟାବ ନାହିଁ, ସେମାନେ ହେଲେ ଡେଉଁର ପୋକ ନୋଳିଆ । ପାହାଡ଼ ପରି ଉଡ଼ୁକି ଉଠୁଥିବା ଡେଉଁ ଉପରେ ସେ ତା'ର ପଡ଼ଉ ଓ ଆହୁଲ ସହ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଭିତରକୁ ଛୁଟିଛି । ଡେଉଁ ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳୁଛି । କେତେବେଳେ କେତେବେଳେ ଡେଉଁ ସାଙ୍ଗରେ ଆକାଶକୁ ଉଠି ଯାଉଛି, ଆଖି ପିଛୁଳାକେ ସାଆଁର କରି ପାତାଳକୁ ଖସି ପଡ଼ୁଛି । ପୁଣି ଉଠୁଛି ପୁଣି ପଡ଼ୁଛି ।

ଆରେ-ଆରେ-ଆରେ ଏ କଅଣ ହେଲା । ଆହା-କଅଣ ହୋଇ ଗଲାରେ । ଦର୍ଶକର ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠିଲା । ରୁମ ଟାକୁରି ଉଠିଲା । ଆଖି ମେଲା ହୋଇଗଲା । ଗୋଟାଏ ପାହାଡ଼ିଆ ଡେଉଁ ନୋଳିଆର ପଡ଼ଉ ଉପରେ ଘୁଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ହାତୀ କଇଥଟାଏ ଗିଳିଦେଲା ପରି ପଡ଼ଉ ସହ ନୋଳିଆଟାକୁ ଗିଳିଦେଲା । ହାୟ ହାୟ ଡେଉଁଟା ନୋଳିଆର ସବୁ ସାରିଦେଲା । କାହିଁକି ଏ ଦୁଃସାହସ କଲୁରେ ନୋଳିଆ । ଦର୍ଶକ ଦୁଃଖରେ ଘୁଙ୍ଗି ପଡ଼ିବା ଉପରେ । ପଡ଼ଉ ଓ ନୋଳିଆର ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ ।

ଏ-ଏ-ଏ କଅଣ, ଆରେ ଇଏତ ସେଇ ପଡ଼ଉ । ଇଏତ ସେଇ ନୋଳିଆ । ପଡ଼ଉକୁ ବୁଲେଇ, ଘୋଡ଼ା ଉପରକୁ ଉଠିଲା ପରି ତା' ପିଠି ଉପରେ କୁଦିପଡ଼ି ନୋଳିଆ ପୁଣି ଆହୁଲ ମାରି ଚାଲିଛି । ଦର୍ଶକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ମନେ ମନେ ଘାବେ-ନାଃ । ଏ ନୋଳିଆ ସମୁଦ୍ରର ପୋକ । ଡେଉଁକୁ

ସତରପଟା ଚିତା କାଟିବାର ତାକତ ଏ ନୋଲିଆର ଅଛି ।
ତେଉଁ ତା'ର କିଛି କରିପାରିବନି ।

ଏ ସମୁଦ୍ର ଓ ନୋଲିଆ ପରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ସମୁଦ୍ର ଓ
ଆଉ ଗୋଟିଏ ନୋଲିଆ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସେଇଟା ହେଲା
ରାଜନୀତି ସମୁଦ୍ର—ଆଉ ସେ ସମୁଦ୍ରର ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆ
ହେଉଛନ୍ତି ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ—ଲୋକମୁଖରେ କେବଳ
ମହତାବ । ପଙ୍କଜ କହିଲେ ଯେପରି ଗେଣ୍ଡା, ଶାମୁକା,
କୋଚିଆକୁ ନ ବୁଝାଇ କେବଳ ପଦ୍ମକୁ ବୁଝାଏ, ମହତାବ
କହିଲେ ସୀତାନାଥ, ରାମନାଥ, ଲକ୍ଷ୍ମଣନାଥ ଆଦିକୁ ନବୁଝାଇ
କେବଳ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବକୁ ବୁଝାଏ । ରାଜନୀତି
ସମୁଦ୍ରର ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପୋକ, ରାଜନୀତି ସମୁଦ୍ର ତାଙ୍କୁ
ଚିହ୍ନିଛି । ସେ ବି ତାକୁ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ।

ପିଲାଦିନୁ ନିଃଶଙ୍କ ନୋଲିଆ ଭାବରେ ସେ ନିଜ ପଡ଼ିଉରେ
ବସି ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ଆହୁଲ ମାରି ମାରି ଧସେଇ ପଶି
ଯାଇଛନ୍ତି । ଦର୍ଶକମାନେ କୁଳରେ ଥାଇ ତାଙ୍କର ଦୁଃସାହସିକ
କାର୍ଯ୍ୟ ଆଡ଼େ ଆଖି ପିଛୁଡ଼ା ନ ପକେଇ ରୁହିଁ ରହିଛନ୍ତି ।
ଉଠନ୍ତା ତେଉଁ ଉପରେ ଉଠି ସେ କେତେବେଳେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ,
କେତେବେଳେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ, କେତେବେଳେ ଲୁଟସାହାବ
ହୋଇଛନ୍ତି । ପୁଣି ପଡ଼ନ୍ତା ତେଉଁ ସହ ତଳକୁ ଖସି ଆସି ଜଣେ
ସାଧାରଣ ନାଗରିକ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ତେଉଁ ସହ ଉଠିଗଲା-
ବେଳେ ସେ କିରୁ କିରୁ ହୋଇ ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ଉଠ-
ନାହାନ୍ତି କି ତେଉଁ ସହ ତଳକୁ ଖସି ଆସିଲାବେଳେ ଚିରୁଚିରୁ

ହୋଇ ଦୁଃଖରେ ପାଟି ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କର ଅସରନ୍ତି ମନୋବଳ, ପଡ଼ି ଓ ଆହୁଲ ସହ ସମୁଦ୍ରର ଉତରକୁ ଉତରକୁ ଧସେଇ ପଶିବାରେ ଲାଗି ରହିଛନ୍ତି । ତେଉ ସହ ଉଠାପଡ଼ା ତାଙ୍କର ଏକ ମଉଜିଆ ଖେଳ । ତାଙ୍କର ସାଙ୍ଗରୁ କେତେକେତେ ନୋଲିଆ ତେଉର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମଡ଼ ସହ ନପାରି ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇ-ଗଲେଣି କିନ୍ତୁ ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆ ମହତାବ ପଡ଼ି ସହ ପୂର୍ବପରି ଆଗେଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ତେଉ ବହୁବାର ତାଙ୍କୁ ଗିଳି ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି, କିନ୍ତୁ ସେ ତେଉର ପେଟ ଫୁଟେଇ ସେ ପଟେ ବାହାରି ପାର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । କେତେ-କେତେ ମଗର ସାଙ୍କୁଣ ତାଙ୍କୁ ବେଢ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି । ହେଲେ ତାଙ୍କଠି ଦାନ୍ତ ଲଗେଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆ ଆହୁଲରେ ପିଟି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୂରକୁ ଦଉଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଥରକ ପାଇଁ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଆଖି ଭୟରେ ବୁଜି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ତେଉ, ଇମରଜେନ୍ସି ତେଉ । ପାହାଡ଼ ନୁହେଁ, ପବନ ପରି ଉଞ୍ଚରେ ଖେଳି ଆସି ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆ ଉପରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା । ତା'ର ଦୋର ଗର୍ଜନ ଓ ଭାଷଣତା ଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ତାବଦା କରିଦେଲା । ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆଙ୍କ ସହ ସେହି ତେଉ ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଉଠେଇ ଗଲା । ଦର୍ଶକମାନେ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ି ଭାବ ଲାଗିଲେ—ତେଉଟା ସବୁ ସାରିଦେଲା ।

ହେଁ ! ତେଉ ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଲିଆର ଆଲୁଅ କରିବ । ଜୀବନ ସାରା ଯିଏ ତେଉ ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳି ଆସିଛି, ତେଉକୁ

କ୍ଷିତିଭିନ କରି ଚିହ୍ନି ସାରିଛୁ ତା'ର ମୁକାବଲ ସେ ଠିକ୍ ଠିକ୍
ଭାବରେ କରିବ, କରିବ, କରିବ ।

କୁଟୁଳିଆ ଇମରଜେନ୍‌ସି ଡେଉଟା ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିବାକୁ ସମୟ
ଲାଗିଲା । ସମସ୍ତେ ପୁଣି ଆଖି ଡମା ଡମା କରି ଦେଖିଲେ
ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଳିଆ ଡେଉ ସେ ପଟେ ପଡ଼ି ଉପରେ ବସି
ଆସୁଲା ପକେଇ ଆଗେଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଗାଁ ମଜଲସ୍
ତେଣାରେ ମଗର ସାଙ୍କୁଶମାନଙ୍କୁ କେଥେ କେଥେ ଦେଉଛନ୍ତି ।
ଏ ସମୁଦ୍ର, ଏ ଡେଉ ତାଙ୍କୁ ଗିଳିପାରିବ ନାହିଁ । ଡେଉର
ମୁକାବଲ କରି ସେ ଏହିପରି ଆଗଉ ଥାଆନ୍ତୁ ।

ଦଣ୍ଡାମାର ନୋଳିଆଙ୍କ ଠାଁ ତମ ଜନ୍ମ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ
ମୁଁ ମୋର ଗଣ୍ଡର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

— — —

ଏ ଯୁଗର ଯୁଧିଷ୍ଠିର

ଦ୍ଵାପର ଯୁଗର ଯୁଧିଷ୍ଠିର ରାଜପୁତ୍ର ହୋଇଥିଲେ ହେଁ କୁଚକ୍ଷୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର କପକର୍ମ ଯୋଗୁଁ ଅଶେଷ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗିଥିଲେ । ରାଜପ୍ରାସାଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେ ସପରିବାର କେତେବେଳେ ପଲ୍ଲୀ, କେତେବେଳେ ବଣରେ ବାସ କରିଥିଲେ । ସବୁଠାରୁ ବଳି ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସ୍ଵରୂପ ସେ କିନ୍ତୁକାଳ ଅଜ୍ଞାତ ବନବାସ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଶିଶୁବନ ବନସ୍ଥୀ ଭାଇମାନେ ସଙ୍ଗରେ ଥିଲେ ହେଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମାତ ଭୃତ୍ୟପଣ ସ୍ତ୍ରୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ତଥାପି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସ୍ଥିରମନ ଓ ଧୀର ଚିତ୍ତରେ ସବୁ ସହ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଦୁଃଶରେ କାତର ହୋଇପଡ଼ିବା ତାଙ୍କର ସ୍ଵଭାବ ନ ଥିଲା । ଏହାପରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧରେ ବନସ୍ଥୀ ହୋଇ ସେ ରାଜା ହେଲେ । ଅନେକ ବର୍ଷ ଯାଏ ସୁଶାସନ କରି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ସୁଖଶାନ୍ତିରେ ରଖିଲେ ।

ହମେ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ଅମଙ୍ଗଳର ଲକ୍ଷଣ ସବୁ ଦେଖାଗଲା । ସହଦେବଙ୍କୁ ପଚାରି ସେ ଜାଣିପାରିଲେ ଯେ ଦ୍ଵାପରଯୁଗ ଶେଷ ହୋଇଯାଇ କଳିଯୁଗର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । କଳିର ଆଗମନ ହେତୁ ଏପରି ବିପ୍ଳବ ଦେଖା ଦେଉଛି । ଏ ତ ଆରମ୍ଭମାତ୍ର । ଆଗକୁ ଆହୁରି ଅନାଚାର, ବ୍ୟଭିଚାର ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଦେଖାଦେବ । ଏହି କଳିଯୁଗ ହିଁ ମହାପ୍ରଳୟର ବାର୍ତ୍ତାବହ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏହାଶୁଣି କହିଲେ “ତେବେ, ମୁଁ ଆଉ ରାଜଗାଦିରେ ରହିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁନି । ବୁଲି ଆମେ ଶ୍ରୀରାମ ଚଳି ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ହିମାଳୟରେ କଟାଇବା ।”

ତାହାହିଁ ହେଲା । ରାଜ୍ୟର ପରାମର୍ଶକୁ ଦେଇ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ହିମାଳୟ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ସପରିବାର ଗମନ କଲେ । ଦୁର୍ଗମଗିରି ପଥରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି । ଅବସାଦ ତାଙ୍କୁ ତଳେହେଲେ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରୁ ନ ଥାଏ । ବହୁ ଦୂର ଯିବା ପରେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ରୌପଦୀ ଅତି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ପଡ଼ିଗଲେ ଓ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ସେ ସବା ପଛରେ ଥିଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ କାତର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଭାଇମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଦେଲେ—ତାଙ୍କର ସେତିକି ବାଟ ପାଇଁ ପାଥେୟ ଥିଲା ସେତିକି ବାଟ ସେ ଆସି ବିଦାୟ ନେଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଶୋକ କରିବା ଓ ନିଜର ଲକ୍ଷ୍ୟରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହେବା ଅନୁଚିତ । ଏହା କହି ସେ ନିଜ ବାଟରେ ଆଗେଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ବାମୀର ସମସ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସେ କରି ସାରିଥିଲେ । ଦ୍ଵାପରର ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଏଇଠାରେ ଇତି ହେଲା ।

କଳିଯୁଗରେ ଅନୁରୂପ ଏକଦୃଶ୍ୟ ଆମକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅଗରପଡ଼ାର ରାଜା ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଆଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟର ହୋଡ଼ରେ ବଢ଼ି ସୁଦ୍ଧା ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର କଞ୍ଚକମୟ ପଥରେ ଧସେଇ ପଶି ଯାଇଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ନିଜ ଘରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ନିର୍ବାସିତ ହୋଇ ଅନେକଦିନ ଯାଏ କାରାବାସ କଲେ । ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ବିଜୟଲାଭ ପରେ ତାଙ୍କ ହାତକୁ

ଶାସନ-ଡୋର ଆସିଲା । ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ମନ୍ତ୍ରୀ, କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ
 ଓ ରାଜ୍ୟପାଳ ରୂପେ ସେ ଶାସନସଭାର ସୁରୁତୁ ରୂପେ ଭୁଲାଇଛନ୍ତି ।
 ହମେସା ଦୋର କଲ ରୂପକ ନାହିଁ ନ ଥିବା ଦୋର ଦୁର୍ନୀତି
 ଶାସନ କଳରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାରୁ ସେ ଶାସନକଳ ପରିଚାଳନା-
 କରି ସାହସ୍ୟ ସଫଳ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ପଥର ଯାନ୍ତି ହେଲେ
 ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଭକ୍ତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାସଜନ
 ହେବାରେ ଲାଗିଲେ । ଯେଉଁ ପଥ ଛାଡ଼ି ସେ ଏ ନୂତନ ପଥରେ
 ପାଦ ଦେଲେ ତାକୁ ବୁଲିପଡ଼ି ଦିନେ ହେଲେ ଚାହିଁ ନାହାନ୍ତି କି
 ତାକୁ ଝୁରୁନାହାନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳ ଉପରେ ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ
 ସେ ଅବିଚଳ ଓ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ କେବଳ ଆଗେଇବାରେ
 ଲାଗିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ପଡ଼ିପ୍ରାଣୀ ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତା
 ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଭଦ୍ରା ମହତାବ ଅନୁଗମନ କରୁ କରୁ ହଠାତ୍ ପଥ
 ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଲହଲହା ସମ୍ବରଣ କଲେ ।

ସତରଠର ଦେଖା ଯାଇଥାଏ ଯେ ଜୀବନର ଉତ୍ତର-
 କାଳରେ ପତ୍ନୀ ବିୟୋଗ ଘଟିଲେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଦାରୁଣ
 ଦୁଃଖରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଏକାବେଳକେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ନ୍ତି ।
 କାଳର ଶରଦାତରେ ଗୋଟିଏ ଡେଣା କଟି ଯାଇଥିବା ପକ୍ଷୀ
 ଯେପରି ଉଡ଼ିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ, ସ୍ତବର ସେହିପରି ପତ୍ନୀ
 ବିୟୋଗରେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସହାୟ ମନେକରେ । ନିଜର
 କର୍ମ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ । କୌଣସି କର୍ମରେ
 ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ହୁଏନାହିଁ । ଜୀବନଟା ତାଙ୍କୁ ଦୁର୍ବିସନ୍ଧ ଜଣା-
 ପଡ଼େ । ଜୀବନର ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟକକ ସେ ପତ୍ନୀକୁ ଝୁରୁ ଝୁରୁ

ଶେଷରେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗମନ କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟତକ ପରଜନ୍ମର ପାଥେୟ ସଂପଦ ପାଇଁ ବ୍ୟୟିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ତାହା ଅପବ୍ୟୟିତ ହୋଇଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଯୁଗର ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହତାବ ଭଲ ଉପାଦାନରେ ଗଢ଼ା । ଶ୍ରୀମତୀ ମହତାବ ଏକମାତ୍ର ଆଶା ପୋଷଣ କରିଥିଲେ ଯେ ଜୀବନ ପଥରେ ପଡ଼ିବ ଅନୁଗମନ କରୁ କରୁ ଲଲଟରେ ସିନ୍ଦୂରବନ୍ଧୁ ରଖି ପ୍ରଥମେ ସେ ଯେପରି ଇହଜଗତରୁ ବିଦାୟ ନିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେ ଅନ୍ତମ ଆଶା ପୂରଣ ହୋଇଗଲା । ସ୍ଥିତିଧୀ ମହତାବଙ୍କର ଏଥିରେ ଦୁଃଖ କରିବାର କଅଣ ଅଛି । ଅବଚଳିତ ଭାବରେ ସ୍ତ୍ରୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ଯେଉଁ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ନୟନ କୋଣରୁ ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ତାହା ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ, ପଡ଼ିପ୍ରାଣୀ, ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତା ସାଧ୍ୱୀପତ୍ନୀଙ୍କର ଅନ୍ତମ ଆଶା ପୂରଣ ହୋଇଗଲା, ଏଥିରେ ଦୁଃଖାଶ୍ରୁ କି କେବେ ଝରିପାରେ । ଅନନ୍ତ ଜୀବନ ପଥରେ ଚଟିଘରେ ଯେଉଁଦିନ ଦୁହେଁ ଏକତ୍ର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ ସେହିଦିନ ଜ୍ଞାନ ମହତାବ ନିଶ୍ଚୟ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥିଲେ ଯେ ତହିଁ ଆରଦିନ ପ୍ରକୃତରେ ବିଦାୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ତେଣୁ କାତରତା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅସମ୍ଭବ ।

ସୁଭଦ୍ରା ମହତାବଙ୍କ ତିରୋଧାନରେ ଦେଶବାସୀ ମର୍ମାହତ ଓ ଶୋକରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏପରି ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଭବିତବ୍ୟକୁ ଭୁଲି ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଜାଣିପାରିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କଠାରୁ ମିଳୁଥିବା ସ୍ନେହ

ସହାନୁଭୂତି ଆଉ ମିଳିବନି, ଯେଉଁ ‘ଆହା’ ପଦକ ଶୁଣୁଥିଲେ ତାହା ଆଉ ଶୁଣି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଯେଉଁ କରୁଣାମୟୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ପାଉଥିଲେ ତାହା ଆଉ ଦେଖି ପାରିବେ ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କର ଶୋକ ହେବ ହିଁ ହେବ ।

କର୍ମଯୋଗୀ ମହତାବ କିନ୍ତୁ ଶୋକ ଓ ବିଷାଦରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ସେ ପୂର୍ବପରି ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ‘ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର’ ‘ଝଙ୍କାର’ ଓ ‘ବିଷୁବ ମିଳନ’ର ସ୍ୱପ୍ନ ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ଦିଗ୍‌ଭ୍ରଷ୍ଟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଉପଦେଶ ଦେବା କର୍ମରେ ପୂର୍ବପରି ଆତ୍ମନିୟୋଗ କରି, ସେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଏ ଯୁଗର ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।

ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲର ଡକ୍ଟର ମହତାବ

ଓଡ଼ିଶା ରାଜନୀତି-ଶ୍ଳେଷ୍ମାଅମ୍ରେ ଆଜିଯାଏ ଯେଉଁ ଟିକେଟ ଟେଣ୍ସନ୍‌ମ୍ୟାଚ୍ ହୋଇ ଆସୁଛି ସେଥିରେ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ସବୋକୃଷ୍ଣ ଗେନ୍‌ବାଜ୍ ବା ବୋଲର ରୂପେ ଟିକେଟମୋଡ଼ା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ବାକୃତ ପାଇଅଛନ୍ତି ।

ଭଲ୍‌ସ୍ ପେସ୍ ବୋଲିଂ ଓ ସ୍ପିନ୍ ବୋଲିଂ ବା ଗେନ୍‌ବାଜରେ ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ଅସାଧାରଣ । ଦୁଇ ପ୍ରକାର ପେସ୍ ବୋଲିଂ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବେ ଜଣା । ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନର ତାଙ୍କର ଠଉରେଇ ସେ ପାଷ୍ଟ ବୋଲିଂ ବା ମିଡ଼ିଅମ୍ ପେସ୍ ବୋଲିଂ କରନ୍ତି । ସେହିପରି ଲେଫ୍‌ସ୍ପିନ୍ ଓ ଅଫ୍‌ସ୍ପିନ୍ ବୋଲିଂ କରି ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନକୁ ଭାବରେଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମେ ସେ ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନର ସ୍ବାଭାବ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ବ ଓ ଚର୍ଚ୍ଚାପଣ ଭଲ ଭାବରେ ଠଉରେଇ ନିଅନ୍ତି । ତା'ପରେ ଏହି ମୁଖ୍ୟ ଚାରି ପ୍ରକାର ବୋଲିଂରୁ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ବୋଲିଂ କରି ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନକୁ ଆଉଟ୍ କରିଦିଅନ୍ତି । ସେ ଯେତେବେଳେ ବଲ୍-ହସ୍ତ ହୋଇ ବୋଲିଂ କରିବାକୁ ଦଉଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନର ଅଙ୍ଗ ଶିଥିଳ, ପାଟି ଶୁଷ୍କ, ଶରୀର କମ୍ପି ଓ ଲେମ୍ବୁର୍ଦ୍ଧା ଜାତ ହୁଏ । ବ୍ୟାଟ୍ ତା' ହାତରୁ ଖସେ,

ଚର୍ମରେ ଜ୍ୱାଳା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଓ ସେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ତା' ମନରେ ଭ୍ରମ ଜାତ ହୁଏ ।

ସବୁସାଧାରଣଙ୍କ ଫିକେଟ ଖେଳରେ ଛଅଟି ବଲ୍ରେ ଗୋଟିଏ ଓଭର ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ରାଜନୈତିକ ଫିକେଟ ଖେଳରେ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚଟି ବଲ୍ରେ (୫ ବର୍ଷରେ) ଗୋଟିଏ ଓଭର ହୁଏ ।

ମହତାବଙ୍କ ବୋଲିଂ ଯୋଗୁଁ ରାଜନୈତିକ ଫିକେଟ ଖେଳରେ କୌଣସି ବ୍ୟାବସାୟିକ ପୁର ପାଞ୍ଚଟି ବଲ୍ ବୋଲିଂ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡବ୍ ରହିନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ପଞ୍ଚମ ବୋଲିଂ ପୂର୍ବରୁ ଆଉଟ୍ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । କିଏ ପରସ୍କାର ବୋଲ୍ଡ୍ ଆଉଟ୍, କିଏ କଟ୍ ଆଉଟ୍, କିଏ ରନ୍ ଆଉଟ୍, କିଏ ବା ଏଲ୍.ବି.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ହୋଇ ବିଷଣ୍ଣ ବଦନରେ ପେଭ୍ଲିଆନ୍କୁ ଫେରନ୍ତି ।

ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଫିଲ୍ଡିଂ ଭଲ ହୁଏନାହିଁ । ସେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶ୍ରମ-ସାପେକ୍ଷ ଫିଲ୍ଡିଂକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ବୋଲିଂ ଉପରେ ତାଙ୍କର ପୁର ଆସ୍ଥା ଥାଏ । ଟ୍ରାଉଜର୍ସରେ ପେଣ୍ଡୁଆ ପେଣ୍ଡୁଟିକୁ ଘଷି ଦଉଡ଼ିଯାଇ ସିଧାସଳଖ କମ୍ପା ସ୍ଥିତି ସହ ସଜୋରେ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ମନେ ମନେ କହିଦିଅନ୍ତି ‘ଖା’ । ବାସ୍ ପେଣ୍ଡୁଆ ବଲ୍ଟି ମହାବେଗରେ ଛୁଟିଯାଇ ବ୍ୟାବସାୟିକକୁ ଘାବରେଇ ଦିଏ । ବ୍ୟାବସାୟିକ ଯେତେ କୁଶଳୀ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ ଚିତ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ସେ ଫିକେଟ୍‌କୁ ଜଗିଲାବେଳକୁ ପେଣ୍ଡୁଆ ବଲ୍ ବ୍ୟାଟରେ ବାଜି ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ । ଛକି ରହିଥିବା ଫିଲ୍ଡର ଜଣେ ଖାୟୁକର ଧରିନିଏ । ଅମ୍ପେଆର୍ ସଙ୍କେତ

ଦିଏ ‘ଆଉଟ୍’ । ଏମିତିଆ ବୋଲିଂରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଆଉଟ୍ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ଓଁକେଟ୍‌ର ସୁରକ୍ଷା କରିଥିଲେ, ହେଲେ ପେଣ୍ଡୁଆ ବଲ୍‌ଟା ବ୍ୟାଟ୍‌ରେ ବାଜି ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଟ୍‌ଆଉଟ୍ । ଯେଉଁମାନେ ଫିକେଟ୍‌ଟା କଅଣ ଜାଣି ନାହାନ୍ତି ସେମାନେ କୁହାକୁହ ହେଲେ ଯେ ବିଶ୍ୱନାଥ ପୁର ଇଲେକ୍‌ସନ୍‌ରେ ସାତ ହଜାରରୁ ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଦେଇଥିବାରୁ ଆଉଟ୍ ହୋଇଗଲେ, ଆଉ ଛଅ ବର୍ଷ ଯାଏ ଖେଳିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ତା’ପରେ ଆସିଲେ ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନ ଚଉଧୁରୀ । ସେ କୁଶଳୀ ବ୍ୟାଟ୍‌ସମ୍ୟାନ ନ ଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ଫାଷ୍ଟ ବୋଲିଂରେ ମହତାବ ସ୍ପିଙ୍ଗକୁ ଉଡ଼େଇ ଦେଲେ । ଚଉଧୁରୀ ବୁଲେଟ୍ ପରି ଆସୁଥିବା ବଲ୍‌କୁ ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅମ୍ପେଆର ସଙ୍କେତ ଦେଲା— ବୋଲ୍‌ଡ ଆଉଟ । ଗବା ମୁର୍ଖ ଲୋକେ କହିଲେ, ମହତାବ ବମ୍ବେରୁ ଆସି କଅଣ ଚାନ୍ଦ ମୋଡ଼ିଦେଲେ କେଜାଣି ଚଉଧୁରୀ ଗୁଡ଼ି ପଳେଇଲେ ।

ବିଜୟ ଆଉ ଶାରେନ ବେଳକୁ ମହତାବକୁ ଟିକିଏ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । କାରଣ ଗୋଟିଏ ମହତାବ ସେମାନଙ୍କୁ କୋର୍ଟ ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତିନି ତିନିଟା ବୋଲିଂ ଅଟକାଇ ଦେଇଥିଲେ । ହେଲେ ମହତାବଙ୍କ ପ୍ରିନ୍ ଓ ବାଉନ୍‌ସର ଦୁହଁଙ୍କୁ ହଡ଼ବଡ଼େଇ ଦେଲା । ହାଉଜିଖାଇ ଅଜାଣତରେ ଓଁକେଟ ଆଗକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ଏଲ୍. ବି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ରେ ଆଉଟ ହୋଇଗଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞ ଲୋକେ କହିଲେ ସି.ବି.ଆଇ.କୁ ଲଗେଇ ଦେଇ ମହତାବ ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଲୋକଚକ୍ଷୁରେ ଏପରି ନିନ୍ଦିତ କରିଦେଲେ ଯେ ଲୋକେ ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ବର୍ଜନ କଲେ । ସେମାନେ ଛୁଏଁ ଛୁଏଁ ଓହ୍ଲିଗଲେ । ମଝିରେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସଦାଶିବ ବ୍ୟାଟ୍ ଧରିଥିଲେ । ହେଲେ ସେ ଆଉ ଖେଳବେ ନାହିଁ କହି ଛୁଡ଼ି ପଳେଇଲେ । ସେ ଟ୍ରୀକେଟ ଖେଳରୁ ଅବସର ନେଇଗଲେ ।

ଏହାପରେ ଆସିଲେ ସେଷ୍ଟୁର-ମେକର ସିଂହଦେଓ । ସେ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ବୋଲିଂ ସମ୍ବଳ ନେଇ ମହତାବଙ୍କୁ ବେଖାତିର କଲେ । ‘ସମ୍ବଳ ସମ୍ବଳ’ କହି ମହତାବ ଲେଗ୍‌ସ୍ପିନ୍ ଓ ବାଉନ୍‌ସର ବଲ୍ ଛୁଡ଼ି ସିଂହଦେଓଙ୍କୁ ବିକ୍ରତ କରି ପକାଇଲେ । ଅଜାଣତରେ ସେ ଟ୍ରୀକ୍ ଛୁଡ଼ି ଟିକିଏ ଆଗକୁ ରୁଲିଗଲେ । ଓ୍ବିକେଟକିପର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ପ୍ଲଟ୍ ଆଉଟ୍ କରିଦେଲା । ଟ୍ରୀକେଟ୍-ଅଜ୍ଞ ଲୋକେ କହିଲେ ଯେ ସିଂହଦେଓ ମହତାବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କମିଶନ ବସାଇବାରୁ ସେ ଜନ-କଂତ୍ରୋସିଆମାନଙ୍କୁ ଖସେଇ ଆଣିଲେ । ଫଳରେ ସିଂହଦେଓ ସରକାର ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ର ମାରିଲା ।

ଶେଷରେ ଆସିଲେ ବ୍ୟାଟ୍‌ସ-ଓମେନ ନନ୍ଦିନୀ ଦେବୀ । ମହତାବଙ୍କ ସବୁ ପ୍ରକାର ବୋଲିଂକୁ ସେ ଅତି କୌଶଳର ସହିତ ବ୍ୟାଟିଂ କରି ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ତହୁଁ ମହତାବ ଗୋଟିଏ ସହକିଆ ବଲ୍ ଛୁଡ଼ିଲେ । ନନ୍ଦିନୀ ବାଉଣ୍ଡି କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାଟ୍‌ରେ ଡ୍ରାଇଭ କରି ରନ୍ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଟ୍ରେ ଟାଣୁଆ ଫିଲଡ଼ରମାନେ ଥିଲେ । ଜଣେ ବଲ୍‌କୁ ତଳେ ଗଡ଼ିଯାଇ

ଧରି ପକେଇଲ ଏବଂ ନନ୍ଦିନୀ ଦେବୀ ଓଁ କେଟ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କୁ ରନ୍ ଆଉଟ କରିଦେଲା । ଅଣ-ଫିକେଟିଆ ଗୋବା ଲୋକମାନେ କହିଲେ, ମହତାବଙ୍କ ସାଗିରତ୍ନମାନେ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ପାଖରେ ନନ୍ଦିନୀଙ୍କ ନାଆଁରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲଗେଇ ଯୋଟେଇ କହି ତାଙ୍କୁ ନନ୍ଦିନୀବରୋଧୀ କରି ପକାଇଲେ । ନନ୍ଦିନୀ ତା'ର ଖବର ପାଇଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ବ ନଦେଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଧୀରେ ସୁସ୍ଥେ ଗଲେ । ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ସେ ଡେଙ୍କାନାଳରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ରଜ୍ୟପାଳ ତାଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରିଦେଲେ ।

ଏବେ ବ୍ୟାଟ୍ ଧରିଛନ୍ତି ମାଳମଣି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମହତାବଙ୍କ ସାଗିରତ୍ନ । ସେଥିଲିଖି ମହତାବ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୋଲିଂ କରୁନାହାନ୍ତି । ଆଡ଼କୁ ଆଡ଼କୁ ସେ ମହତାବଙ୍କ ପ୍ରତି ଟିକିଏ ବେଶାଢ଼ିର ଭାବ ଦେଖାଉଛନ୍ତି । ବିଜୟଙ୍କ ବୋଲରେ ପଡ଼ି ସେ ବେଟିଲ ବେଲେ ମହତାବଙ୍କୁ ବୁଡ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ମହତାବ ବୋଲିଂ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମାଳମଣି ବ୍ୟାଟିଂରେ ସଫଳତା କି ବିଫଳତା ପାଇବେ ତାହା ଦେଖିବାକୁ ବାକି ରହିଲା । ଏହିସରି ଲକ୍ଷ୍ ଟାଇମ୍ । ସମସ୍ତେ ଭୋଜନରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ଲକ୍ଷ୍ ପରେ କଅଣ ହେବ ତାହା ଦେଖିବା ଲାଗି ସ୍କେଡ଼ିଅମ୍ରେ ଅଡ଼େଇ କୋଟି ଦେଖଣାହାର ଟାକି ରହିଛନ୍ତି । ମହତାବ ଯେ ଜଣେ କରିତ୍‌କର୍ମୀ ଫିନ୍ ବୋଲର ଏହା ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ।

ମହତାବଙ୍କ ଉପରେ ଗପ

ଜଣେ ଲୋକ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବହୁ ଗୁଲିଖଟି ଗପ ଗଡ଼ା ହୁଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଏହି ସବୁ ଗପ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଗପ ଥାଏ । ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି, ବିଚକ୍ଷଣତା ଚତୁରତା ବେଶ୍ ବୁଝାପଡ଼େ । ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ନାଆଁରେ ଏହିପରି ବହୁ ଗୁଲିଖଟି ଗପ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଗପର ନମୁନା ଦେଖନ୍ତୁ ।

ମଧୁବାବୁ ବାରିଷ୍ଟର (ଓକିଲ) ବଲ୍ଲଭରେ ଗୋଟାଏ କୋଠା କରିଥିଲେ । ସେଠା ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ତାଙ୍କୁ ୧୬ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚର କୋଠା ଗଢ଼ିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ମଧୁବାବୁ ବୁଲ୍ଲଗି କରି ୧୪ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ କୋଠାଟିଏ କରିଦେଲେ । ସେଠି ସବୁ କୋଠାର ଛତା ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟିର ସମ୍ପତ୍ତି । ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଆଉ ଜଣେ ଲୋକକୁ ୧୬ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରୁ କୋଠା ତିଆରି କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ୧୬ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ଥିବା ଛତାକୁ ବନ୍ଧି କରିଦେଲା । ସେ ଲୋକ ସେଠାରେ ଘର କରିବାକୁ ବାହାରିଲାନ୍ତୁ ମଧୁବାବୁ ତାକୁ ଶୁଣାଇଦେଲେ—ହେ ୧୬ ଫୁଟ ଉପରୁ ତୋତେ ଘର କରିବାକୁ ଅନୁମତି ମିଳିଛି । ତୁ ୧୬ ଫୁଟ ଉପରୁ ଘର କରିବୁ । ମୋ ଘରର ଆଉ ୨ ଫୁଟ ଉପରକୁ ମୋର ଥାନ ଅଛି । ମୋ ୧୪ ଫୁଟିଆ ଛତାରେ ହାତ ଦେବୁ ତ ତୋତେ

ହାଇକୋର୍ଟ ଦେଖେଇ ଦେବ । ଲୋକଟି ବାଧା ହୋଇ ମଧୁବାବୁକୁ
ଗୁଡ଼ାଏ ଟଙ୍କା ଘୁଷୁ ଦେଇ ଘରଟି କଲ । ମଧୁବାବୁ ଗୋରା
ସାହାବର ନିଶ ଓପାଡ଼ି ଦେଲେ ।

ଏ ଗୁଲିଖଟି ଗପରୁ ବେଶ୍ ବୁଝାପଡ଼େ ଯେ, ମଧୁବାବୁ
ଜଣେ ବଡ଼ ନ୍ୟାୟଜ୍ଞ, ଚତୁର, ଭବିଷ୍ୟତଦ୍ରଷ୍ଟା ଓ ବିଚକ୍ଷଣ
ବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପନ୍ନ ।

ଉତ୍କଳ କେଶରୀ ମଧ୍ୟ ଉତ୍କଳ ଗୌରବଙ୍କ ପରି ଜଣେ
ଶୂର୍ ବଢ଼ିଲେକ । ତାଙ୍କ ନାଆଁରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଗୁଲିଖଟି ଗପ
ଲୋକମୁଖରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେଉଛି । ଏହି ଗପଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ
ଉତ୍କଳ କେଶରୀ ମହତାବଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ବେଶ୍ ଜଣାପଡ଼େ ।
ବହୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଓ ପ୍ରସାରିତ ଗୋଟିଏ ଗପ ଏଠାରେ
ଦେଉଛି ।

ମହତାବ ହୁଏତ ଏହାକୁ ଶୁଣି ନ ଥିବେ । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ
ଏହା ମହତାବଙ୍କୁ କମ୍ ଆମୋଦ ଦେବନି ।

ମହତାବଙ୍କ ଦେହରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ କେହି ଟିପ
ଛୁଆଁଇ ପାରି ନ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦିହରେ ଟିପ ଛୁଆଁଇବାକୁ
ସିଏ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା, ସେ ତାଙ୍କୁ ଏମିତିଆ ଏକ ଟାଙ୍କି
ମାରୁଥିଲେ ଯେ ସିଏ କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଦୂରରେ ଚାଲିଯିବାକୁ
ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ବହୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସିଏ ମାଜୁଡ଼ିତ ମରେଇ
ଦେଇଥିଲେ । ବେଳେ ବେଳେ ଓଲଟା ପବନ ଘୁଙ୍କୁଲେଇ ଦିଏ ।
ନନ୍ଦନ ଦେଖ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥା ଜାରି

ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ମହତାବଙ୍କୁ ସେ ଜେଲ୍‌ରେ ଠୁକି ଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଆବାକାବା ହୋଇଗଲେ । ଦରଢ଼ି ତା କୁଆକୁ ଅଠରଠାଆ କଲ୍ଲପରି ନଦମା ଦେଖା ମହତାବଙ୍କୁ ଅଠର ଜେଲ୍‌ରେ ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ଶେଷରେ ଆଣି ଭୁବନେଶ୍ୱର ଜେଲ୍‌ରେ ରଖିଲେ । ମହତାବ ଉପରକୁ ଖୁବ୍ ସୁଧାର ଦେଖାଉଥାନ୍ତି, ହେଲେ ଭିତରେ ଭିତରେ ପେଷିପାଷି କରିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ଦିନେ ସେ ଅଡ଼ି ବସିଲେ ସେ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହା ହାତରୁ ଖାଇବେ ନାହିଁ । ସରକାର ତାକୁ ମଞ୍ଜୁର କଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଖାଇବାକୁ ଆଣି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା ମାତ୍ରେ ଜେଲ୍‌ର ସେଠି ଜଗି ଠିଆ ହେଲା । ତହୁଁ ମହତାବ କହିଲେ, ହଇହୋ ଜେଲ୍‌ର, ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲ୍‌ବେଳେ ତୁମେ ଜଗି ଠିଆ ହେଉଛ । ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତା ରଖୁନାହିଁ । ତୁମେ ଏଠି ଠିଆ ହେଲେ ମୁଁ ଖାଇବି ନାହିଁ । ଜେଲ୍‌ର ବାସ୍ତବ୍ୟ ଭୟରେ ପଳାଇଲା । ବାହାରେ ସ୍ତ୍ରୀ କଅଣ କଅଣ କରିବେ, ତାହାସବୁ ସେ କହିଦେଲେ ।

ଦିନେ ମହତାବ ଜେଲ୍‌ରୁ କହିଲେ—“ହଇହୋ ଜେଲ୍‌ର, କିଛି ଗୋଟାଏ ପରିଶ୍ରମ ନ କରି ବସି ରହିଲୁ ଗୋଡ଼ହାତ ଅବଶ ହୋଇଯାଉଛି । ମୋତେ ଗୋଟାଏ ପାଉଁରା ଦିଅ, ମୁଁ ପଡ଼ିଆରେ ଯାଇ ନିତି କିଛି ମାଟି ଖୋଳିବି । ଏପରି କଲେ ଦିହରେ ଟିକିଏ ଜୋର୍ ଆସିବ ଆରାମ ଲାଗିବ, ଭାତ ଝୁଜମ ହୋଇଯିବ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଭିତରେ ପୁଣି ଏତେ ଛନ୍ଦ କପଟ ଅଛି ବୋଲି ଜେଲ୍‌ରବାସ୍ତବ୍ୟ ଜାଣିବ କୁଆଡ଼ୁ ! ସେ ତହିଁ ଆରଦନ ଗୋଟାଏ

ହାଲୁକା ପାଉଁଶ ବଜାରରୁ କଣି ଆଣି ଦେଲା । ମହତାବ ଗୋଟାଏ ଅଣ୍ଡରଓଥର ଓ ଛୁଣ୍ଡା ଗେଞ୍ଜି ଟାଏ ପିନ୍ଧି ପାଉଁଶରେ ପଡ଼ିଆକୁ ଚାଡ଼ିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ହୋଇଥିବା ପୁରୁଷ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଦୂରର ଉଆଁ କୋଠା ଉପରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା କେତେକ ସାମ୍ବାଦକ ଟେଲିକ୍ୟାମେରାରେ ଫଟୋ ଉଠେଇ ନେଲେ । ଦୁଇ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବିଦେଶୀ ଇଂରାଜୀ ଖବର କାଗଜରେ ଏ ଫଟୋ ବାହାରିଗଲା । ରାଜ୍ୟଟା ସାରା ଉଠିଲା ପଡ଼ିଲା । ଫଟୋ ତଳେ ଲେଖାଥିଲା ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ମହତାବଙ୍କ ପରି ଜଣେ ସର୍ବସ୍ଵରାଜ୍ୟ ନେତାଙ୍କୁ ଜେଲ୍‌ରେ ପୁରେଇ କଠିନ ପରଶ୍ରମ କରାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ନମ୍ମ ଶ୍ରେଣୀର କଏଦୀ ପରି ଚରା ଗେଞ୍ଜି ଓ ଅଧାପେଣ୍ଠ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦିଆଯାଇଛି । ବିଲ୍‌ଡର ରାଣୀ କୁଆଡ଼େ ଗାଈର ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ସଭାପତି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କୁ ଖୁଦ୍ ଛୁ ଛୁକର କରିଛନ୍ତି । ଫ୍ରାନ୍ସ ସଭାପତି ଅନଶନ କରିଛନ୍ତି, ରୁଷ ସଭାପତି ଗୋଟିଏ ଦିନ ଛୁଟି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ।

ଇନ୍ଦିରା ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ କାଳ ଘରେ ଲୁଚିଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ପାଖ ଲୋକଙ୍କୁ କହିଲେ—ଓଃ । ନନ୍ଦିନୀ କଅଣ କଲେ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କରିଦେଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ନନ୍ଦିନୀଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଦେଲେ ଆଉ ମହତାବଙ୍କୁ ବେକସୁର ଖଲ୍‌ସ କରିଦେଲେ । ଜେଲ୍‌ରୁ ବାହାରିବା ମାତ୍ରେ ସେ କହିଲେ, ହାଃ ହାଃ ହାଃ । ନନ୍ଦିନୀ । ବିଚ୍ଛୁମନ୍ତ ନ ଜାଣି ଆଉ ସାପ ଗାଢ଼ରେ ହାତ ପୁରେଇବ ନାହିଁ ।

ଏହି ଗୁଲିଖଟି ଗପଟି ଯିଏ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମହାତାବଙ୍କୁ ଖିନଇନ୍ କରି ଜାଣିଛି । ଏହି ଗପ ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ତାଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ଅତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବରେ ପୁଟାଇ ପାରିଛନ୍ତି ।

ଗପଟିରୁ ଯେକୌଣସି ଲୋକ ମହାତାବଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ଆଖି ବୁଜି ବାଛିଦେବ—ମହାତାବ କେବଳ ଜଣେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ନେତା ନୁହନ୍ତି, ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତିସମ୍ପନ୍ନ ଲୋକ । ପେଟପାଞ୍ଚ କରିବାରେ ସେ ଗୁଣକ୍ୟଙ୍କୁ ବଳନ୍ତି । ସର୍ବଶେଷରେ ସେ ସବୁବେଳେ ବିଜୟୀ । ଶତ୍ରୁକୁ ସେ ଯେକୌଣସି ଉପାୟରେ ମାଙ୍କଡ଼ଚିତ୍ ମରାନ୍ତି । ଯେତେବଡ଼ ବିପଦ ପଡ଼ୁ ପଛକେ ସେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଥଣ୍ଡା ରଖି ଶତ୍ରୁର ନିପାତ ପାଇଁ ଫନ୍ଦ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ମିଳିଥିବା ଏକ ସୁଯୋଗକୁ ସେ କେବେ-ହେଲେ ହରାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହିପରି ଆହୁରି ଅନେକ ଗୁଲିଖଟି ଗପ ଅଛି ଯେଉଁଥିରେ କି ମହାତାବଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ର ପରିସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ । ଗୁଲିଖଟି ଗପ ଯାହାଙ୍କ ନାଆଁରେ ଯେତେ ବେଶି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ସିଏ ସେତେ ବଡ଼ ମହାନ ଲୋକ ।

— — —

ଅତିଶାନ୍ତର ଚମ୍ପିଆନ

ଡକ୍ଟର ମହତାବ

ଏସିଆଡ଼୍ ଶ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ପୂର୍ବରୁ ଆମ ଦେଶ ଭିତର ଓ ଦେଶ ବାହାରର ବହୁ ଲୋକେ ଭାରି ପାଟିଭୁଣ୍ଡ କରିଥିଲେ, କହିଥିଲେ—ହେଃ ! କି ନାସ୍ନା କଥା ! ଲୋକେ ଦିମ୍ଭା ଖାଇବାକୁ ପାଉ ନାହାନ୍ତି, ପିନ୍ଧିବାକୁ ଖଣ୍ଡିଏ କରିଆ ପାଉ ନାହାନ୍ତି । ସାଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ ଏ ଏସିଆଡ଼୍ ନାଆଁରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବଞ୍ଚିଦେବା ଏକ ପାଗଳାମୀ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କଅଣ ? ଏ ସବୁ କଥା ଅବଶ୍ୟ ଧନ ପୋଥି ଗଡ଼ିଆରେ ଉବୁଟୁବୁ ହେଉଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରିଥିଲା । ଆଜିକାଲି ଝୁସୁଂ ଭଗବାନ ଯଦି ପାଟି କରି ଦେଉଛନ୍ତି, ‘କିଏରେ’, ତେବେ ଉତ୍ତର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମିଳୁଛି : “କଅଣକରେ”—ଆଉ ଏ ପୋଥି କୃମିକୁ ଛୁଡ଼ୁଛି କିଏ । ଜଣେ ବୁଲି ବାସ୍ତବ ଭେଣ୍ଡିଆ ବେକଠୋକ କହିଦେଲା—ଆରେ ରଖ ରଖ ହୋ ତମ ପୋଥିପାଠ । ଆମ ମୂଲକରେ ଯେତେ ଗରିବ-ଗୁରୁବା ଅଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ଟଙ୍କାରେ ଖୁବ୍ ହେଲେ ଓଲଟ କି ଦିନେ ମୁଠାଏ ଖାଦ୍ୟ ଦିଆଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଚଢ଼ିଆର ଦିନ ସକାଳୁ ପାଣିସାରି ଆସି ପୁଣି ପେଟ ଦେଖେଇ ଥାଆନ୍ତେ । ସେତେବେଳେ କଅଣ କରିଥାନ୍ତ ? ଚୁଲୁକୁ ଯାଉ ହୋ ତୁମ ପୋଥି । ଏସିଆଡ଼୍ ନଗର ଭିଆରିବେଳେ କେତେ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ

ମୁଲିଆ ଦାନାକନା ନ ପାଇଲେ । କୋଠାବାଡ଼ି ପଡ଼ିଆ ସେମିତି
ରହିଲା । କେହି ପାଣି ସାରବାକୁ ଗଲେନାହିଁ । ଆଡ଼କୁ ସେଇଠି
ଖେଳ ଦଉଡ଼ି ହେବ । ପଇସା ଆଦାୟ ହେବ । ଖର୍ଚ୍ଚର
ଗହେଗୁଣ ସେହିବାଟେ ଆଦାୟ ହୋଇଯିବ ।

ପଣ୍ଡିତେ ପୋଥିପତ୍ର ଆଦୃର ଲେଉଟାଇ ଅଧିକା ପାଠ
କାଢ଼ି ଥାଆନ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ଇତର ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଚର୍ଚ୍ଚବଚର୍ଚ୍ଚ
କରିବା ଅନୁଚିତ ଭାବ ପୋଥିରେ ଡ଼ୋର ବାନ୍ଧିଲେ ଓ ରୁପ
ରହିଲେ ।

ଏସିଆଡ଼ ସରଲା । ଥୋକେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଦେଖିଥିଲେ ।
ଅନ୍ୟମାନେ ଘରେ ବସି ଦୂରଦର୍ଶନରେ ଦେଖିଲେ । ଚାରିଆଡ଼ୁ
ପ୍ରଶଂସା ବର୍ଷିଗଲା । ନିୟୁତମାନେ ସିନିଆରେ ଲୁଚିଲେ ।
ପ୍ରଶଂସକମାନେ ଛୁତି ଫୁଲେଇ ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ଭାଟ ବନିଲେ ।
କାହା ଯୋଗୁ ଏଡ଼େବଡ଼ କାମଟାଏ ହୋଇଗଲା ସେହି ବିଷୟରେ
ଦଣ୍ଡା ଚକଟା ଲାଗିଲା । ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା ଇନ୍ଦରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ
ଏସିଆଡ଼ କଥା ତୁଳିଲା କେମିତି । ସେ ତ ଭଲ ଦଉଡ଼ି ପାରନ୍ତିନି
କି ଡେଇଁ ପାରନ୍ତିନି । ସେଥିପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ ।
ଦଉଡ଼ିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର କାର୍ ଅଛି, ଡେଇଁବା ପାଇଁ
ହେଲିକୋପ୍ଟର ଅଛି । କିଏ ତାଙ୍କୁ ଏ ବୁଦ୍ଧି ବଢେଇଲା ?

ଶେଷରେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଚିଲମଟାକୁ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ପକେଟ
ଭିତରେ ପୁରେଇ ଦେଇ କହିଲା—ଆରେ ତମେ ସବୁତ ଚିଲମ
ଭକ୍ତ ନୁହଁ, ତମେ କଥାର ଗୁମର ପାଇବ କୁଆଡ଼ୁ । ସବୁକଥା
ମୋତେ ମାଲୁମ ।

ସମସ୍ତେ ଆଁ କର ତା'ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲୁ ସେ କହି ଲଗିଲ—
 ବୁଝିଲ ଇନ୍ଦର ଗାନ୍ଧୀକୁ ଇଲମ ଦେଲେ ଆମ ମହତାବ । ମାନେ
 ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବା ପରେ ପରେ
 ଓଡ଼ିଶାରେ ଓଡ଼ିଶାତ୍ ସୁରୁହେଲା । ଓଡ଼ିଶାତ୍ ପ୍ରତିଯୋଗିତା
 କେବଳ ସ୍ଵାଧୀନତା ଫଗ୍ରାମୀ ନେତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ
 ଥିଲା । ବହୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମହତାବ ପ୍ରଥମ ହୋଇଥିଲେ ।
 ଓଡ଼ିଶା-ଦିଲ୍ଲୀ ମାରାଥନ୍ ରେସ୍ରେ ସେ ପ୍ରଥମ ହୋଇଥିଲେ ।
 ଆଉ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ପରେ ପହଞ୍ଚି ଥିଲେ । ହାଇଜମ୍ପରେ ବି
 ପ୍ରଥମେ ସେ ସବୋତ ଉଚ୍ଚତା ଡେଇଁ ବମ୍ବେ ରାଜ୍ୟପାଳ ଟ୍ରଫି
 ପାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଏତେ ଉଚ୍ଚ ଡେଇଁପାରି
 ନଥିଲେ । ଲଙ୍କା ଜମ୍ପରେ ସେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଥିଲେ । ରେଭେନ୍ସା
 କଲେଜସ୍ଥ ଆସେମ୍ବଲି ଭବନରୁ ସେ ଏକା ଖେପାକେ ଭୁବନେ-
 ଶ୍ଵରସ୍ଥ ନୁଆ ଆସେମ୍ବଲି ଭବନ ଯାଏ ଚାଲିଗଲେ । ହଡ଼ଲ୍
 ରେସ୍ରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜିତିଥିଲେ । ଜନବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ,
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ, ପ୍ରଭୃତି ଆଦି ବହୁ ହଡ଼ଲ୍ ଡେଇଁ ସେ ଶ୍ରାବକୁଦ
 ଜ୍ୟାମ୍ରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଡିସ୍କସ୍ ଥ୍ରୋ'ରେ ସେ ମଧ୍ୟ ବିଜୟୀ
 ହୋଇଥିଲେ । ଜନକଂଗ୍ରେସ ଗର୍ଜି ପିନ୍ଧି ସେ ଏକସଙ୍ଗେ
 ଯୋଡ଼ାଏ ଡିସ୍କ ସବୁଠୁ ବେଶି ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ । ସେ
 ଦୁଇ ଡିସ୍କସ୍ ଏଡ଼େ ଓଜନ ଥିଲା ଯେ, ତାକୁ କେହି ଝୁଙ୍କେଇ
 ପାରୁ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାରିଲପଣ ଦେଖି ସମସ୍ତେ ତାଟକା
 ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ରେସ୍ ଅଛି, ତା ନାଆଁ
 ଆକ୍ର ଗୋଟେଇ ରେସ୍ । ଏଇଟା ବେଶି ଦୃଢ଼ । କିଏ
 ଜାଣିଥିବେ କି ନାହିଁ, ସେଥିଲଗି ତା'ର ସ୍ଵରୂପ ଟିକିଏ କହି

ଦେଉଛି । ଗୋଟିଏ ଲଇନ୍‌ରେ ଦଶବାର ହାତ ଛୁଡ଼ି ଆଳୁ ସବୁ ଥୁଆହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରତିଯୋଗୀଙ୍କ ଲଇନ୍‌ରେ ଏହିପରି ଆଳୁ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ । ଫାଇଦା ଉପରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି । ବନ୍ଧୁକ ଆବାଜ ହେବା ମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ଧାଇଁ ଯାଆନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଆଳୁକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ଫାଇଦା ଉପରେ ଥିବା ନିଜ ଥାନରେ ଥୁଅନ୍ତି । ପୁଣି ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ଦ୍ଵିତୀୟ ଆଳୁକୁ ଆଣି ଥୁଅନ୍ତି । ଏହିପରି ତୃତୀୟ ଚତୁର୍ଥ ଆଦି ସମସ୍ତ ଆଳୁକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ଯିଏ ଆସି ନିଜ ଥାନରେ ଥୋଇଦିଏ ସେ ଜିତେ । ସେତେବେଳେ ଆଳୁ ଗୋଟେଇ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଗଡ଼-ଗୋଟେଇ ରେସ୍‌ଟାଏ ହୋଇଥିଲା । ମାଲଗିରିରେ ବନ୍ଧୁକ ଆବାଜ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ମହତାବ ବିଜୁଳ ବେଗରେ ଖେପିଯାଇ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ କରି ସବୁ ଗଡ଼ଜାତ ଗୋଟେଇ ଆଣି ନିଜ ମୋଗଲ ବନ୍ଦୀ ଫାଇଦା ଉପରେ ଥୋଇଦେଲେ, ତାଙ୍କର ପାରିଲ ପଣ ଦେଖି ଅନ୍ୟମାନେ ପଛେଇ ଗଲେ । ସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ଏମିତିଆ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୋଇଥିଲା । ମହତାବ କିନ୍ତୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ହୋଇ ଗଜବାନା ଉଡ଼େଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୋଝ ମୁଣ୍ଡେଇ ରେସ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜିତିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବେଡ଼ା ଭିତରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ଝଙ୍କାର ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ପୂରେଇ ଆଉ ସେ ଗୁରୁ ବୋଝକୁ ମୁଣ୍ଡେଇ ସେ ଦଉଡ଼ୁ ଥିଲେ । ଆଉ ଦ୍ଵିଜଣ ପ୍ରତିଯୋଗୀ ସେହି ରେସ୍‌ରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ, ହେଲେ ଦୁହେଁଯାକ ବାଟରେ ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଟୋକେଇ ଶୁଙ୍ଘି ଭୁଙ୍ଗି ଏକାକାର

ହୋଇଗଲା । କାଗଜପାଗଜର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରହିଲା ନାହିଁ । ଏକା
ମହତାବ ବିପୁଳ ପରିଶ୍ରମ କରି ସ୍ବାୟୀ ପାଇବାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।
ସେଠି ବସି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଳପତ୍ର ପଟ୍ଟାରେ ବସ୍ତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି ।

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ ସେ ସୁନା
ମେଡାଲରେ ଛୁଇଁହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ବୟସ ହୋଇଯାଇ ଥିଲେ
ହେଁ ସେ ନଇଁ ନାହାନ୍ତି, ଚାଲୁଛନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ସେ
ହେଉଛନ୍ତି ଚମ୍ପିଆନ୍ । ଏସିଆରେ ସୁତାଶିଅ ତାଙ୍କର ପାଖରୁ
ମିଳିଥିଲା ।

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବକସାର ଓଡ଼ିଆ ଜଣକ ପକେଟରୁ ଚାଲିମ୍
କାଢିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଉ ପକେଟ ଅଣ୍ଟାଳି ଦେଖିଲା ପୁଡ଼ିଆ ଖତମ୍—
ନିଶ୍ଚୟାସଟାଏ ଛୁଡ଼ିଲା ।

— — —

ଓଡ଼ିଶୀ-ହିମାଳୟ

ଭାରତର ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଆଖି ପକାଇଲେ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ହିମାଳୟ ନଜରରେ ପଡ଼େ । ନରେଶି ଚାହିଁଲେ ଦିଶେ ଯେପରିକି ଜଣେ ବୟୋବୃଦ୍ଧ ପଦ୍ମକେଶ-ବଶିଷ୍ଠ, ଗମ୍ଭୀର ମହାନ ରୁଷି ଧ୍ୟାନରତ । ଭାରତର ମୁକୁଟ ପ୍ରାୟ ଏଇ ମହର୍ଷି ଭାରତର ହିତ ପାଇଁ ଓ ଭାରତକୁ ସର୍ବବିଧି ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ତଥା ଭାରତର ସର୍ବବିଧି ଉନ୍ନତର ଚିନ୍ତା କରିବା ଲାଗି ଘୋର ତପସ୍ୟାରେ ମଗ୍ନ ରହିଛନ୍ତି । ତା'ର କୋଳରେ ଅଗଣିତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କଠୋର ସାଧନା କରି ଭାରତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ତିନୋଟି ପ୍ରଧାନ ନୟା ସିନ୍ଧୁ, ଗଙ୍ଗା ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର କରୁଣା ବାରି ବୋହି ଆଖି ଭାରତକୁ ସୁଜଳା ସୁଫଳା ଓ ଶ୍ୟାମଳା କରିଅଛନ୍ତି ।

ହିମାଳୟର ଏହି ଶାନ୍ତ ଓ ଧୀର ପ୍ରକୃତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ତା' ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚଢ଼ିଛନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ହିମାଳୟ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ଉଠି ଶରୀରରେ ଶିହରଣ ଜାତ କରେ । ଫଳରେ ବରଫ ସ୍ରୋତ (ଆଭଲଙ୍କ) ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଏବଂ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତଳକୁ ଭସେଇ ନେଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଦିଏ ।

ପାଦଦେଶରେ ତାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଥିବା ବହୁ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସେ ଫଳମୂଳ ଉତ୍ପନ୍ନ କରି ସ୍ନେହରେ ଖୁଆଇଥାଏ ।

ବହୁ କବି ଓ ଭାବୁକ ହିମାଳୟର ଯଶଗାନ କରି ଅମର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ମୋଟ ଉପରେ ଭାରତର ସଭ୍ୟତାକୁ ଏଇ ହିମାଳୟ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଅଛି ।

ଆମ ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳରେ ଏହିପରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ହିମାଳୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ, ଶୁଭ୍ରକେଶ, ଧୀର, ଶାନ୍ତ ଓ ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରକୃତିର ଏହି ମହାପୁରୁଷ ବ୍ୟାରିବାଗରେ ଧ୍ୟାନରତ ପରି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶୀ-ହିମାଳୟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ସବୁବିଧା ଉନ୍ନତ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତି ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ସମସ୍ତ ବିପଦ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ସେ ସବୁଦିନ ଚିନ୍ତା କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଶ୍ରୟରେ ରହି ବହୁ ଚରୁଣ ସାହିତ୍ୟସାଧକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଏହାଙ୍କଠାରୁ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ରାଜନୀତି ଏଇ ତିନୋଟି ଧାରା ବୋହି ଆସି ଓଡ଼ିଶାକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଅଛି ।

ତାଙ୍କର ସହନଶୀଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ କେତେକ ଦୁର୍ବିମାତ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଚଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ବିରକ୍ତସୂଚକ ଆଭିମୁଖ ସେମାନଙ୍କୁ ରସାତଳଗାମୀ କରିଦେଇଛି ।

ତାଙ୍କର ଦ୍ଵାରା ସୃଷ୍ଟି ‘ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ସମିତି’ରେ ବହୁ ଲୋକ ଲଳିତପାଳିତ ଓ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ

ଭିତରେ ବିନ୍ଦୁ, ୪ ଶରେନ୍, ମାଳମଣି, ଜାନକାବଲ୍ଲଭ,
୪ ଭୈରବଚନ୍ଦ୍ର, ୪ ବନମାଳୀ, ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ୪ ଶ୍ରୀହର୍ଷ ଆଦି
ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପ୍ରଧାନ ।

ଭାରତର ସବୁ ପ୍ରାନ୍ତରୁ ବହୁ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକ
ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ଏବଂ ମହତାବ-
ବାବୁଙ୍କର ଭୂପୃଷ୍ଠୀ ପ୍ରଶଂସା କରୁଛନ୍ତି ।

ମୋଟ ଉପରେ ଓଡ଼ିଶାର ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାକୁ ମହତାବ
ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଅଛନ୍ତି ।

ବାହାରୁ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ରୁହଁଲେ ମହତାବ ହିଁ ପ୍ରଥମେ
ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତି । ହିମାଳୟ ପରି ପ୍ରଶାନ୍ତ,
ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ଓ ଲଳନପାଳନ କର୍ତ୍ତା । ଗଡ଼ଜାତ ଓ ମୋଗଲବନ୍ଦୀକୁ
ମିଶାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଉତ୍କଳ ଗଠନରେ ତାହାଙ୍କର ଦାନ ଅନୁପମ ।
ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା, ଏହି ଓଡ଼ିଶା ହିମାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୃଷ୍ଟ,
ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ଆଜି ତାଙ୍କର ୮୭ତମ ଜନ୍ମ ଦିବସରେ ଆମେ ତାଙ୍କ
ନିକଟରେ ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଶୁଭକାମନା କରୁଛୁ ।

ଅଡ଼ଣୀ ରୂପ ଦର୍ଶନ

ଗୋଟିଏ ଭଲ ଆଲୋଚନା ରେଡ଼ିଓରୁ ଶୁଣୁଥିଲାବେଳେ ବରୁ ବଜୟ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପାଖରେ ବସି କତର କତର ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆଲୋଚନାଟି ବିଶ୍ୱରୂପ ଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ହେଉଥିଲା । ପାଠକ ଧାଡ଼ିଏ ପଢ଼ିବା ମାତ୍ରେ, ବଜୟ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରାୟ ଦଶଧାଡ଼ି ଝୁଣ୍ଟେଇ ଦେଉଥାଏ । ପାଠକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅନେକ ବାହୁ, ଉଦର, ମୁଣ୍ଡ ଓ ଆଖି ବିଷୟରେ କିଛି କହିବା ମାତ୍ରେ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମହାଶୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଉଥାନ୍ତି, ହଟ ହଟ, ଆମେ ତ ରବିଶର ଦଶମୁଣ୍ଡ ଓ କୋଡ଼ିଏ ହାତକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରୁନୁ, ଆଉ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ଓ ହାତ ସ୍ୱୀକାର କରିବୁ କିପରି ? ରବିଶର ଦଶ ମୁଣ୍ଡ ଓ କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଥିଲାବୋଲି କହିଲାବେଳେ କହିଲା ବାଲର ବେକକୁ ଧରି ଆମେ ପରୁରୁ, ହଇଓ ଡହର । ଆଜିକାଲି ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟାଏ ଦୁଇମୁଣ୍ଡିଆ ଶାର ଯଦି ଆମେ ଦେଖିଥା'ନ୍ତୁ ତା'ହେଲେ ରବିଶର ବଂଶହସ୍ତ ଓ ଦଶାନନ କଥା ଟିକିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରନ୍ତୁ । ସେତେବେଳେ ହେତାୟଗରେ ରବିଶର ବାପ ଖାଣ୍ଟି ଦୁଧ, ଖାଣ୍ଟି ଗୁଆଦିଅ; ଗୋଡ଼ି ନଥିବା ଚୂଉଳର ଭାତ ଖାଇ ଦେହକୁ ବନେଇଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଅବା ଖାଣ୍ଟି ଜନିଷ ଖାଇ ଅଧିକ ପରିପୁଷ୍ଟ ହେତୁ ରବିଶର ଦଶଟା ମୁଣ୍ଡ ଓ କୋଡ଼ିଏଟା ହାତ ବାହାର ପଡ଼ିଥିବ । ଆଜିକାଲି ଏ ଭେଜାଲ କଲିୟାଗରେ ଦୁଇଟା ତନିଟା ମୁଣ୍ଡ ଅନ୍ତତଃ ଦେଖାଯାଉଥା'ନ୍ତା, କାହିଁ ଗୋଟିଏ ହେଲେ

ଲୋକ ଦେଖାଯାଉନାହାନ୍ତି ତ । ଅନ୍ତତଃ ଆମ ମାହାଜୀ ଗ୍ରାମରେ
 ଯେଉଁଠି ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଖାଣ୍ଟି ଗୁଆଦେଅ ମିଳୁଛି, ସେଠି ସମସ୍ତେ
 ମୋ ଭଳିଆ ଏକମୁଣ୍ଡିଆ । ଦେଉମୁଣ୍ଡିଆ ବ ଗୋଟିଏ ସେଠି
 ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସବୁ ଗୁଲିଖଟି । ମୁଁ ବରକ୍ର ହୋଇ କହିଲି,
 ଆହେ । ଏ ଗୁରୁଭୟୁଣ୍ଡି ଆଲୋଚନା ବେଳେ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ
 ଆଡ଼ୁ ସାଡ଼ୁ ବକିଯାଉଛ, ଆଲୋଚନା ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟିକେ
 ସମ୍ଭାଳିଯାଅ । ଯାହାର ଯାହା ଖୋଇ ତାହାକି ସହଜେ ଭୁଟେ ।
 ରେଡ଼ିଓରେ ସେ ଆଲୋଚନାଟିକୁ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମତେ
 ମୋଟେ ଶୁଣାଇ ଦେଲେନାହିଁ । ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲି,
 ହଇହୋ । ତୁମେ ବୋଧହୁଏ ଏହିପରି ବିତଣ୍ଡାରେ ଓଡ଼ିଶା ଜୟ
 କରି ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଉପାଧି ଲଭ କରିଅଛ ।

ସେ କହିଲେ, ଆହେ । ତୁମେ ବିତଣ୍ଡାର ଶକ୍ତି ଜାଣିନାହ ।
 ମହା ମହା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ବିତଣ୍ଡାରେ ହିଁ ପରାସ୍ତ କରିଦେବ ।
 ଏପରି ବିତଣ୍ଡା ଶୁଣି ପଣ୍ଡିତମାନେ ନାସିକା କୁଞ୍ଚନ ପୁଟକ
 କହିଲେ ହେଃ । ଏପରି ଅପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଚର୍ଚ୍ଚରେ
 ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା କେବଳ ମୁଡ଼ତାର ଲକ୍ଷଣ । ଏହା କହି ସେ
 ସେହି ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅତି ଶୀଘ୍ର ପରାଜୟର ବାନା
 ଉଡ଼େଇ ପଳାଇବେ ।

ତଥାପି ମୁଁ ବୁଝାଇବା ଚେଷ୍ଟାରୁ ବିରତ ହେଲି ନାହିଁ ।
 କହିଲି ଦଶାନନର ଅର୍ଥକୁ ତୁମେ ଏପରି କଦର୍ଥ କରୁଛ କାହିଁକି ?
 ଦଶଟା ଲୋକଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଯେତକି କାମ କରିପାରେ ଦଶାନନର
 ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡ ସେତକି କାମ କରିପାରେ । ସେଥିଲଗି ତାକୁ
 ଦଶାନନ କୁହାଯାଇଛି । ଲୋକଙ୍କର କୋଡ଼ିଏଟା ହାତ ଯେତକି

କାମ କରିପାରେ ଦଶାନନର ଯୋଡ଼ିଏ ହାତ ସେତିକି କରି ପାରୁଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ସେ ବଂଶବାହୁ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିଲା । କଥାର ମଞ୍ଜିଟାକୁ ସିନା ଧରିଲେ ହେବ, ତୁମେ ତ ଖାଲି କଥାର ରୂପାଟାକୁ ଧରିଛ ।

ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ହସି ହସି କହିଲେ, ଆଜିକାଲି ତ କଲମିରେ ସବୁ କିଛି ହେଉଛି, ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମଞ୍ଜିରୁଡ଼ାକ ସବୁ ଲେପ ପାଇଯାଉଛି । କୋଉଠି ଗୋଟାଏ ମଞ୍ଜି ମତେ ଦେଖେଇ ଦିଅ, ତାହାଲେ ତାକୁ ଧରିବ । ଆଜିକାଲିର ଏ ବିତଣ୍ଡା କାଳରେ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଦେଖେଇ ଦିଅ, ଯିଏକି ମୁଣ୍ଡରେ ବଂଚନଜଣଙ୍କର କାମ କରିପାରୁଥିବ, ସେହିପରି ହାତରେ ବଂଚନଜଣଙ୍କର କାମ କରିପାରୁଥିବ । ତାହାହେଲେ ଦଶାନନ ବଂଶବାହୁ ବିଷୟ ସତ ବୋଲି ମୁଁ ଗ୍ରହଣ କରିଯିବି । ସେହି ଅନୁସାରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱରୂପକୁ ମଧ୍ୟ ସତ କଥା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଯିବି । ଏବେ ଅନ୍ତତଃ ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଲୋକ ମତେ ଦେଖେଇ ଦିଅ । ତାହାଲେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିଯିବି ।

ମୁଁ କହିଲି, ହଉ ଠିକ୍ ଅଛି । ହେ ବିଜୟ ଓରଫ ବିତଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆସ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଏହିପରି ଏକ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦେଖେଇ ଦେବି । ତୁମେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କର, ତାଙ୍କୁ ଦେଖିସାରିବା ପରେ ଆଉ ବିତଣ୍ଡା କରିବ ନାହିଁ । ଶେଷରେ କଥା ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ, ମୋ ଘରରେ ଦିନେ ବିଜୟ ଓରଫ ବିତଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମହାପୁରୁଷ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯିବ ।

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ମୁଁ ବିଚଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ନେଇ
 ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତ ସମିତି ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ମାନ୍ୟବର
 ମହତାବ କୋଠା ଉପରେ ବସିଥାଆନ୍ତି । ସେଠାକୁ ଯାଇ ଆମେ
 ଦୁହେଁ ପୁରୁଷ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମେଳରେ ବସିଲୁ ।
 ମୁଁ ବିଚଣ୍ଡାଙ୍କୁ ପୁସ୍ତକ ପୁସ୍ତକ କରି କହିଲି—ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ, ମୁଁ
 ତୁମକୁ ଏକ ବିବ୍ୟାପକ ଐତିହାସିକ ଚର୍ଚ୍ଚା ଦେଉଛି । ତୁମେ ତାଙ୍କର
 ସ୍ବରୂପ ଦର୍ଶନ କର । ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ ଜାଗ୍ରତ ଓ ସୁସ୍ବଚ୍ଛିନ୍ନ ମଣ୍ଡିରେ
 ଥାଇ ଭାବଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ମହତାବଙ୍କର
 ବର୍ତ୍ତମାନର ଚେହେରା ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କର
 ଶିର ଏକାଧିକ ଦେଖାଗଲା । ଏକ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଗରପଡ଼ାର
 ରାଜମୁକୁଟ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଖଦଡ଼ ଟୋପି
 ଦେଇଛନ୍ତି । ତା’ ଉପରୁ ରାଜା ମହାରାଜା ଅନ୍ତକ ଟୁଲିଙ୍ଗ ସବୁ
 ବାହାରୁଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ରାଜମାଡ଼ ଓ କୁଟମାଡ଼ର
 ଡେଇଁ ସବୁ ଖେଳୁଛି, ଆଉ ଏକ ମୁଣ୍ଡରୁ ଇତିହାସର ରଖି, ସବୁ
 ବାହାରୁଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସାହିତ୍ୟ ସବୁ ବାହାର
 ତଳେ ଗଦା ହେଉଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କେତେ-
 ଗୁଡ଼ିଏ ସାହିତ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ତଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ସବୁ ବସିଛନ୍ତି । ଆଉ
 ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ସାମ୍ବାଦକର ଲେଖନୀ ଖୋଷା ହୋଇଛି ।
 ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଶତ୍ରୁ ବିମର୍ଦ୍ଦନ ଯୋଜନା ସବୁ କଅଁଳ
 ଉଠୁଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ପାଦକ
 ଶିବ ଉଠିଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା
 କାର୍ଯ୍ୟନାଟିଏ ରହିଛି । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ
 ବାହାର ତଳକୁ ଡେଇଁପଡ଼ି କାମରେ ଲାଗିଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ପୁସ୍ତକ

ପୁସ୍ତକ କରି ବିତଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲି—ହଇହୋ ! ଦଶମ୍ଭ ଦେଖିଲ କ ?” ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ ଛେପ ଡୋକ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ କହିଲେ, “ହଁ ହୋ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ମୁଁ ହାଉଲ ଖାଇଗଲିଣି ।

ମୁଁ ତାହାପରେ ପୁଣି କହିଲି, “ହାଉଲ ଖାଆନା, ହାଉଲଖାଆନା । ଏଥରକ ହାତ ସବୁ ଦେଖିନିଅ । ବିହ୍ୱଳିତ ହୁଅନାହିଁ । ହେଇ ଦେଖ, ପହିଲି ଦୁଇ ହାତ ।” ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ ପୁଣି ଦେଖିଲେ—ଦୁଇଟି ହାତ ଲୁଣ ମାରୁଚନ୍ତ୍ର ଓ ବାନରସେନାଙ୍କ ପିଠିରେ ହାତମାରି ସେମାନଙ୍କୁ ଲୁଣମରା ସ୍ଥାନ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନଉଛନ୍ତି । ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତ ଅରଟ ଓ ଟକଲରେ ସୁତା କାଟୁଚନ୍ତ୍ର ଓ ବିଦେଶୀ ଲୁଗା ସବୁ ନିଆଁରେ ପକଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତରେ ରଜନାତକ ଉତ୍ତବାପାଙ୍କ ଉପରେ ଦୁମ୍ବାନ୍ ବିଧା ବସାଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ସୌଧ ଗଢ଼ିବାରେ ମିଶ୍ଟ୍ରୀକାମ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତ ପାରାଦୀପରେ ଡଙ୍ଗା ଭସାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତ ସ୍ତ୍ରୀକୁଦ ବଳ ତିଆରି କାମରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଆଉ ଦିଓଟି ହାତ ରାଜଧାନୀ ତିଆରି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତରେ ଓଡ଼ିଶାଠାରୁ ଦୂରକୁ ଶସିଯାଉଥିବା ଗଡ଼ଜାତ ଡଙ୍ଗାଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋଷାଡ଼ି ଆଣି ଦେଶୀ ଓଡ଼ିଶା ଦେହରେ ବାନ୍ଧି ଦେଉଛନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଇଟି ହାତ ହରିଜନମାନଙ୍କ ହାତ ଧରି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଭର୍ତ୍ତି କରୁଛନ୍ତି, ଆଉ ଦିଓଟି ଶାନ୍ତ ସୌମ୍ୟ ହାତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେବା ଭଙ୍ଗୀରେ

ଉପରକୁ ଉଠେଲିତ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ପଚାରିଲି—
 “ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ, ସବୁ ଦେଖିଲ ତ ?” ସେ ବିସ୍ମାରିତ ନୟନ ଓ
 ଗର୍ବିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—“ମୁଁ ନିଜର ସତ୍ତ୍ୱ ହରାଇ ବସିଲିଣି,
 ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ କିଛି ବୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ନାହିଁ । କଅଣ କହିବ କିଛି ଠିକ୍
 କରି ପାରୁନାହିଁ—“ମୁଁ ପୂର୍ବପର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ତାଙ୍କୁ
 ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ତାଙ୍କ କାନରେ କହିଲି, “ପ୍ରକୃତସ୍ଥ ହୁଅ
 ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଏ, ‘ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖ ତାଙ୍କର ଶିର ସବୁ
 ଏତେ ଉପରକୁ ଉଠି ଅଛି ଯେ, ଏ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ କେହି ତାଙ୍କୁ
 ଟପି ପାରୁନାହିଁ ।” ଚାଲି, ଆମେ ଦୁଇଜଣଯାକ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ
 କରି ଏଠାରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବା । ଶେଷରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ସେହି
 ମହାନ୍ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ବିନମ୍ର ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ଦ୍ରବିଭୂତ ହୃଦୟରେ
 ସେଠି ଫେରିଲୁ । ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କର ଆଉ ବିଚଣ୍ଡା ସେଇଦିନଠାରୁ
 ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ ।

— — —

ମହତାବଙ୍କ ଅଲଭ ସୁଖ

୧୯୨୪ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ପ୍ରାକ୍‌ତୀର୍ଥ୍ୟ ମିଡ଼ିଲ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିଲି । ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସିଆନ୍ ଉପରେ ପୁଲିସ୍‌ର ଘର ଜୁଲମ ଚାଲିଥାଏ । ଦିନେ ଖେଳକୁଟି-ବେଳେ ଏଣେତେଣେ ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ଜଣେ ସାଙ୍ଗ ମତେ ଡାକ କହିଲା—ଚାଲ ଯିବା ସ୍ୱରାଜ ଆଶ୍ରମକୁ । ସେତେବେଳେ ସ୍ୱରାଜ ଆଶ୍ରମ ଉପରେ ପୁଲିସ୍‌ ଚଢ଼ାଉ କରିବ ବୋଲି ଶୁଣାଗଲା । ମୁଁ ଆଉ ମୋ'ସାଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଶ୍ରମକୁ ଗଲୁ । କୋଠାଟାକୁ ଦେଖି ସାଙ୍ଗକୁ ପଚାରିଲି—ଏଇଟାକୁ କ'ଣ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଡିଆର କରିଛନ୍ତି । ସେ କହିଲା, ନାହିଁମ ଏଇଟା ମହତାବଙ୍କ ଘର । ମହତାବଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣିଥିଲି, ଦେଖି ନ ଥିଲି । ଭିତରକୁ ଦିହେଁ ପଶିଗଲୁ । ଗୋଟାଏ ଯାଗାରେ ଦେଖିଲୁ ଜଣେ ଗୋରା ହୋଇ ମଣିଷ ଆସନ ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଆଗରେ କଂସାଏ ପଖାଳ ଥୁଆହୋଇଛି । ସାଙ୍ଗକୁ ପଚାରିଲି—ଇଏ କିଏ କରେ ? ସେ କହିଲା ଇଏ ହେଉଛନ୍ତି ଅଗରପଡ଼ାର ରାଜା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ସାଙ୍ଗ ତୁଳନାରେ ମୋର ଜ୍ଞାନ ବହୁତ କମ୍ ଥିବାରୁ ମୋର ମନଟା ଟିକିଏ ନଇଁପଡ଼ିଲା । ସେତେବେଳେ ମହତାବ ବାବୁ କାହାକୁ ଜଣକୁ ଡାକ କହିଲେ—ଆରେ, କ'ଣ ଭଜା ଫଜା ହୋଇଛି ଜଳଦି ଟିକେ ଆଣ, ଦି'ଗଣ୍ଡା ଖାଇଦେବା, ମୁଁ ଏକଥା ଶୁଣି ମନେ ମନେ ଘାବୁଥାଏ, ଜଣେ ରାଜା ହୋଇ ପଖାଳଘାତ ଖାଉଛନ୍ତି । ତହିଁରେ ପୁଣି ଭଜାଫଜା କିଛି ନାହିଁ । ଏ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରି ଭଲ ରାଜା । କେଡ଼େ ସାଧାସିଧା, ରାଜା ପୋଷାକ ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ କଟାଇ ଆମେ

ଗୁଲିଆସିଲୁ । ମହତାବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାସାକ୍ଷାତ ସେଇଠି
ସରଲ ।

ବହୁବର୍ଷ ବିତଗଲା । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାଶଙ୍କ ସମୟ ହୋଇ-
ଥାଏ । ଲୁହ ହବକ୍ ସାହେବ କେତେମାସ ଛୁଟିରେ ବିଲତ
ଯିବାରେ ଥିଲା । ସେ କଲେକ୍ଚର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସାହେବକୁ ଅସ୍ଥାୟୀ
ଲୁହ କରାଇ ଦେଇ ବିଲତ ଯିବାକୁ ବାଧାରିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ଅଧୀନସ୍ଥ ଥିବା ଜଣେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ, ହଠାତ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ଉପରେ ଯାଇ ରହିବ, ଏଇଟା ଭରି ଅପମାନିଆ କଥା ଥିଲା ।
ଦାଶ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ । ହବକ୍ ସାହେବ ଏପରି
ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଉଠୁକିବା ଦେଖି ନିଜ ଛୁଟି ରଦ୍ଦ କରାଇଲେ । ଏହି
ସମୟରେ ଆମ ସାହି ଝାଞ୍ଜି ଶାମଙ୍ଗଳାକୁ ମହତାବ ଆସିବେ
ବୋଲି ଶୁଣାଗଲା । ଧାର୍ଯ୍ୟଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମହତାବ ଗୋଟିଏ
କାରରେ ଆସି ଆମ ସାହିରେ ଓହ୍ଲେଇଲେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ଥିଲେ । କାର୍ ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସତରଞ୍ଜି
ଓ ଗୋଟାଏ ପେଟ୍ରୋମାକ୍ସ ଲଣ୍ଡନ ଲୁଇହ୍ ବାଧାର କଲେ ।
ମଙ୍ଗଳା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ସଭା ବସିଲା । ସତରଞ୍ଜି
ବିଛେଇବା ଓ ଲୁଇହ୍ ଲଗେଇବା ଆଦି କାମ ମହତାବ ବାବୁ
କରିନେଲେ । ବହୁତା ଦେଇଯାଉ ମହତାବ ପୁଣି ସତରଞ୍ଜି
ଚଉତେଇ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ନେଇ ରଖିଲେ । ସଭାକୁ ମୁଁ
ଯାଇଥିଲି । ମୋର ଜଣେ ସାଙ୍ଗକୁ କହିଲି—ଏତେବଡ଼
ଲୋକଟାଏ, ଟିକେହେଲେ ସଙ୍କୋତ ନାହିଁ । ସତରଞ୍ଜି
ପକାଇବା ଉଠାଇବା କାମ ବି କରି ପକାଉଛନ୍ତି । ସାଙ୍ଗ
କହିଲି—ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକେ ଏହିପରି ଘୋଷ୍ଟ କାମରୁ ବଡ଼କାମ
ଅନାୟାସରେ କରିପାରନ୍ତି । ସେମାନେ ହେଲେ କର୍ମଯୋଗୀ ।

ଆମମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଧ୍ୟେୟବସ୍ତୁ କରିବା ପ୍ରୟୋଜନ ।”
 ମୁଁ ପଢ଼ିବା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ଲେଖିଲି ।
 ତା’ର ସାରାଂଶ ଥିଲା—ଭବିଷ୍ୟତର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳ ଓ ଅଜ୍ଞତ
 ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ପାଥେୟ ନ କଲେ ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ
 ହୋଇଉଠିବ । ଆପଣଙ୍କର ଉକ୍ତି ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ । ଏ ଚିଠି
 ପାଇବାରେ ସେ ମୋତେ ଡକାଇଲେ । ମୋର ସେତେବେଳକୁ
 ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ହ୍ରାସ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ମୋର ମନରେ ଭୟ
 ହେଉଥାଏ ଯେ ସେ ବୋଧହୁଏ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଗାଳିଗୁଲିଜି
 କରିବେ । ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ସେ ମୋର ମତାମତର ବହୁତ
 ପ୍ରଶଂସା କଲେ ଏବଂ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ପରିହାସ ପ୍ରମୁଖିକୁ ନିୟମିତ
 ରୂପେ ଲେଖିବା ଲାଗି କହିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି—ଆପଣଙ୍କ
 ରାଜନୈତିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ସହିତ ମୋ ଚିନ୍ତାଧାରାର କୌଣସି
 ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ହୁଏତ ତାହା ବିରକ୍ତ କରି-
 ପାରେ । ସେ କହିଲେ, କିଛି ଚିନ୍ତାନାହିଁ । ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଲେଖିବ । ସେ ସମୟରେ ଆମେରିକା
 ଭ୍ରମଣରେ ବାହାରିଥାନ୍ତି । ସେ ସମୟର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପରିଚ୍ଛଳକ
 ଶଶୀ ମିଶ୍ର ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ବସିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି
 କହିଲେ—ଦେଖ ଶଶୀ, ତୁମକୁ କହିଯାଉଛି ଫରୁରନନ୍ଦ ଯାହା
 ଲେଖିକାର ଦେବେ ତାହାକୁ ଅବକଳ ଛୁପିଦେବ । କିଛିହେଲେ
 ତହିଁରୁ ବଦଳାଇବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ବିଦାୟ ନେଇ
 ଫେରିବାବେଳେ ଶ୍ରବ୍ଧା—ବିପକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ ମତାମତକୁ
 ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଜଣେ ପୋଷକ ଓ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ରାଜନୀତିଜ୍ଞଙ୍କ
 ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ।

ଥରେ କାଳିଦାସ କାଶୀନଗରକୁ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ୀ ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସେ ନଗରର ଜଣେ ନାମଜାଦା ଲୋକର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ବୁଢ଼ୀ ତା' ଚାକରକୁ ପଠାଇ କହିଲା—ଆରେ ଯିବୁଟି, ସେ ଲୋକଟି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା କି ନର୍କକୁ ଗଲା ବୁଝିଆସିବୁ । ସେ ବୁଝିଆସି କହିଲା—ଲୋକଟି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇଛି । କାଳିଦାସଙ୍କ ଆଖି ଉମାଡ଼ମା ହୋଇଗଲା । ସେ ବୁଢ଼ୀକୁ ପଚାରିଲେ, ମାଉସୀ ସେ ଲୋକଟି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା କି ନର୍କକୁ ଗଲା ଜାଣିଲ କିପରି ? ବୁଢ଼ୀ ହସିଦେଇ କହିଲା—ଧଉଳରେ ଏତକଟିକେ ତୁ ଜାଣିପାରୁନୁ, ଅଥଚ କାଶୀନଗରକୁ ଆସିବୁ ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ପଣ୍ଡିତ ହେବାକୁ । ଆରେ ଯାହାର ମୃତ୍ୟୁରେ ଲୋକେ ହାଏ ହାଏ କରନ୍ତି ଓ ତା'ର ଗୁଣବାହୁନି ଝୁରି ହୁଅନ୍ତି ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲା ବୋଲି ଜାଣିବୁ । ବିପତ୍ତିରେ ସେ ନର୍କକୁ ଗଲା ବୋଲି ଜାଣିବୁ । କାଳିଦାସ ଲମ୍ବହୋଇ ବୁଢ଼ୀର ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଲେ । ନମସ୍ୟ ମନ୍ଦତାବ ମୃତ୍ୟୁପରେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗଲେ ତାହା ତାଙ୍କ ଶବ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରୁ ବେଶ୍ ଜଣାପଡ଼ିଗଲା । ଏପରି ଶୋଭାଯାତ୍ରା କଟକରେ କେବେହେଲେ ଦେଖାଯାଇ ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ଅମର ଆତ୍ମା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ପ୍ରଣତ ଜଣାଇ ଦି'ଧାର ଅଶ୍ରୁମୋଚନ କଲି । ତାଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ମୁଁ 'ସାହି ମହାଶ୍ୱରତ'ଟି ଲେଖିଥିଲି । ବଡ଼ ଆଶା ଥିଲା ତାଙ୍କ ହାତରେ ନେଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ତାହା କରାଇ ଦେଲାନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଅମରାତ୍ମା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଣତ ଜଣାଉଅଛି ।

କ୍ଷମାର ଅବତାର ମହତାବ

ଭରତ ଓ ଲଙ୍କାକୁ ଯୋଗିଦେବା ଲାଗି ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ପଥରବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କରେଇ ଥିଲେ ।
ଅକଳନ୍ତି ବାନରମାନେ ତାଙ୍କୁ ଏ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।
ରାମଚନ୍ଦ୍ର କେବଳ ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାଟି ପ୍ରକଟ କରିଦେଲେ ।
ବାନରସେନା ଦିନରାତି କାମରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ । ଅଳ୍ପ ଦିନରେ
ସେତୁବନ୍ଧି ତିଆରି ହୋଇଗଲା ।

ଅଗରପଡ଼ାର ରାଜା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଶାସନକ୍ଷେତ୍ରରେ
ପଶି ସେହିପରି କଟକକୁ ଆସିଲେ । ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ
ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ରାଜମାତାକୁ ଯୋଗିବା ଲାଗି ଗୋଟାଏ ସେତୁ
ଗଢ଼ିବା ନିହାତି ଦରକାର । ସେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗି
ଗୁଡ଼ିଏ ବାନରସେନା ତିଆରି କରିଥିଲେ । ଏହି ବାନରସେନା
ସବୁବେଳେ ଅକୁଣ୍ଠ ହୃଦୟରେ ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ
କରୁଥିଲେ । ଏହି ସେତୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ବିଦ୍ରାଘବାଗକୁ ସେ
ବାଛିଥିଲେ । ମହତାବ ତାଙ୍କର ଯୋଜନାଟି ବାନରସେନାଙ୍କୁ
ଜଣାଇଦେଲେ । କାମ ଜୋରୁସୋରୁରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ।
ବୁଝୁ ବୁଝୁ କୁଆଡ଼ୁ କୁଆଡ଼ୁ ଇଟା, ସିମିଟି, ଛଡ଼ ଆଉ ବାଲି
ଇତ୍ୟାଦି ସେଠି ଆସି ପାହାଡ଼ ପରି ଜମା ହୋଇଗଲା । ଅଳ୍ପଦିନ
ଭିତରେ ସେ ସେତୁଟି ତିଆରି ହୋଇଗଲା । ମହତାବ ତା'ର
ନାଁ ଦେଲେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଗୁର ସମିତି । ଛପାକଳ ବି ଆସିଗଲା ।

ବାଲେଶ୍ଵରରେ ମରିଯାଇଥିବା ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦରେ ଜୀବନ୍ତ୍ୟାସ ପାଇ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା । ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିକୁ ଯୁକ୍ତିଜ୍ଞ କରାବା ଲାଗି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଦିନରାତି କାମ ଚାଲିଲା । ମହତାବ ସେତୁବନ୍ଧର ଗୋଟିଏ ପ୍ରମୁ ଡିଆର ହେବା ପରେ ଆରପାଖ ପ୍ରମୁ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ସେହିପରି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଲା । ଫଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ‘ବିକାର’ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା ।

ମହତାବ ଅନ୍ୟତ୍ର ରହୁଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସେଥିରେ ଜଡ଼ିତ ହେବାଲାଗି ନଜେ ସେଠାରେ ରହିବା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରକଟ କଲେ । ଅନେକ ଦୁଃଖ ଜାଣି ନଥିବେ ସେ ଯେଉଁ କୋଠାଟିରେ ମହତାବ ରହୁଥିଲେ ତାହା ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ଡିଆର । ସେଦିନ କଟକ ସହରରେ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୁଲିଆଙ୍କର ଅଭାବ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିରେ ବହୁ ଲୋକ ନିଯୁକ୍ତି ହେଲେ । ଦିନରାତି କାମ ଚାଲିଲା । ମହତାବ ପ୍ରତିଦିନ ଭୁବନେଶ୍ଵରରୁ କଟକ ଆସୁଥାଆନ୍ତି ଆଉ ଫେରି ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ସେ ଦି’ ଚାରିଦିନ ଏଇଠାରେ ରହି ବି ଯାଉଥା’ନ୍ତି ।

କଥାରେ ଅଛି, ‘ବହୁତ ଲୋକ ଯହଁ ମିଳି, ଅବଶ୍ୟ ଉତ୍ତୁଜ କଲି ।’ ବହୁ ନିଃସ୍ଵାର୍ଥପର କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଭିତରେ ଅନେକ ସ୍ଵାର୍ଥୀର କର୍ମଚାରୀ ବି ପଣି ଯାଇଥା’ନ୍ତି । ସେମାନେ ଛପି ଛପି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଖୋଲ ପୁରେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ଅନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରି ମହତାବଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି ତା'ର ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ବିଷୟରେ ନଥି ପେଣ୍ଟ୍ କରନ୍ତି । ଆଉ କିଏ ହେଉଥିଲେ ସେ ସାଧୁ କର୍ମରୂପମାନଙ୍କୁ କହିଥାନ୍ତେ—କହୋ ! ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପାଟକ ଦେଇ ବାହାର କରି ନ ଦେଇ ମୋ' ପାଖକୁ ଆଣୁଛ କାହିଁକି ? ସେ ଲୋକ ଏଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ଯେ ସେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଖାଉଛୁ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଖରାପ କରୁଛୁ । ତାକୁ ଶୀଘ୍ର ଏଠାରୁ ବଦା କର । କିନ୍ତୁ ମହତାବ ଅନ୍ୟ ଉପାଦାନରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିଲେ । ସେ କହନ୍ତି—ତମପରି ଏତେ ସାଧୁ ଲୋକ ତ ଅଛନ୍ତି, ତା'ର ଖୋଇଟାକୁ ବଦଳେଇ ଦେଇପାରୁନା । ତା'ପରେ ସେ ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକଟିକୁ ବହୁତ ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଆଉ ଏପରି ନ କରିବା ଲାଗି ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି । ଏଥିରେ ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁ କର୍ମରୂପମାନେ ତାଙ୍କୁ ଧରି ଆଣିଆ'ନ୍ତି ସେମାନେ ମନେ ମନେ ଭାରି ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଓ ଭାବନ୍ତି ଏତେ ଉଦାର ହେଲେ ଫଳ ଭଲ ହେବ ନାହିଁ ।

ସେତେବେଳେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଗଲା ସେତେବେଳେ ଭାରତକୁ ନିଜର କରି ରଖିବା ଲାଗି ପଶ୍ଚିମ ଆଞ୍ଚଳିକ ଧନର ସୁଅ ଛୁଟିଲା । ସେତେବେଳେ ଭାରତବର୍ଷ ଅସାଧୁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ମୁନାଫାଖୋରମାନଙ୍କର ଆଡ଼ିଆସ୍ଥଳୀରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ପଶ୍ଚିମରୁ ଆସୁଥିବା ଧନର ସ୍ରୋତରୁ ଅଧିକାଂଶ ଏମାନେ ଗର୍ଭସାତ୍ କରି ଦେଉଥିଲେ । ନେହେରୁ ସେତେବେଳେ ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉ ନ ଥିଲେ । ଅନେକ ନେତା ତାଙ୍କୁ ଯାଇ କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ! ଏସବୁ ବନ୍ଦ ନ କଲେ ଭାରତର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ !

ଧନ ଯେଉଁଥି ଲାଗି ଆସୁଛି ତାହା ଯଦି ଠିକ୍ ଠିକ୍ ବ୍ୟବହାର
ନ ହୁଏ ତେବେ ଏଇ ସାହାଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବୃଥା ହୋଇଯିବ । ଭାରତ
ରୁଣଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ନେହେରୁ କିନ୍ତୁ ଅବଚଳିତ ଭାବରେ
କହିଲେ ଏସବୁ ଧନ ଭାରତବର୍ଷରେ ରହୁଛି ତ । ଭାରତବର୍ଷର
ଲୋକେ ତ ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମା ଲୋକେ କ'ଣ
ଭାରତକୁ ନିଲମ କରି ନେଇଯିବେ ?

ନେହେରୁଙ୍କର ଏହି ମନୋବୃତ୍ତି ମହତାବଙ୍କର ମଧ୍ୟ
ଥିଲା । ତାଙ୍କର ମତ ଥିଲା ଦଣ୍ଡ ଦେବାର ଭୟ ଦେଖାଇ
ଲୋକଙ୍କୁ ସଫଳ କରି ଦେଲେ ସେ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତି ହେବ ।
ଏଣୁ ତା'ର ଗୋଟି କାଟି ଦବାଟା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ଶତ୍ରୁକୁ
ଜିଆଇଁ ରଖି ଶତ୍ରୁତା ସାଧୁବାକୁ ହେବ । ମାରିଦେଲେ ତ
କଥା ଶେଷ ।

ଏହିପରି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ କାମ ନିୟମିତ ଭାବେ
ଚାଲିଲା । କୁଆଡ଼ୁ କୁଆଡ଼ୁ ଯେଉଁସବୁ ସାହାଯ୍ୟ ଆସୁଥିଲା,
ତା'ର ଅଧିକାଂଶ ଖଳ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ସ୍ବାହା
ହଉଥିଲା ।

ଥରେ ଜଣେ ଅସାଧୁ କର୍ମଚାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଗୋଟିଏ
ବଡ଼ ଖୋଳ କରି ପକେଇଥିଲା । ସାଧୁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଏ ଘଟଣା
ମହତାବଙ୍କ ପାଖକୁ ନ ନେଇ ତାକୁ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ବହିଷ୍କାର
କରିଦେଲେ ଏବଂ ସେ ଯେପରି ମହତାବଙ୍କୁ ଦେଖାକରି ନିପାରିବ
ସେଥିଲାଗି ସବୁ ପ୍ରକାର ବାଧାବଢ଼ ତା' ଆଗରେ ଠିଆ
କରେଇ ଦେଲେ । ସେହି ଅସାଧୁ କର୍ମଚାରୀଟି ମହତାବଙ୍କ
ସଙ୍ଗରେ ଦେଖାକରି ନ ପାରି ହତାଶ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଶେଷରେ
ସେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଖଳ କର୍ମଚାରୀର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲା । ସେ ତାକୁ

ବୁଦ୍ଧି ଶିଖାଇ ଦେଇ କହିଲୁ—ଆରେ ହେ । ତୁ ଏଇଠି କାହିଁକି
 ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇ ହେଉଛୁ ? ଏଠି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତୋର ମୋଟେ
 ଦେଖା ହୋଇପାରିବନି । ତୁ ତୋ ପିଲାକବଳକୁ ଧରି ତାଙ୍କର
 ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥ ଏକାମ୍ର ନିବାସକୁ ଚାଲିଯା' । ସେଇଠି ତୁ ନିଜର
 ଦୁଃଖ ତାଙ୍କୁ ଜଣାଇବୁ । ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଥିବା ଲେକଟିର ହୃଦୟରେ
 ସାହସ ଓ ବଳ ସଞ୍ଚିଲୁ । ସେ ଦିନେ ଭଲ ଦିନ ଦେଖି
 ସପରିବାର 'ଏକାମ୍ର ନିବାସ'କୁ ଗଲୁ । ସେତେବେଳକୁ ଏକାମ୍ର
 ନିବାସର ସଦର ଦରଜା ଖୋଲୁ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ସେ ସେଇଠି
 ଦରଜା ଆଗର ପଡ଼ିଆରେ ଫଉଜ ସଜାଡ଼ିଲୁ ପରି ନିଜର ପିଲା
 ପିତା, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସେ ନିଜେ ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିରେ ଠିଆହୋଇ
 ହାତଯୋଡ଼ି ଅପେକ୍ଷା କଲୁ । ସେଠି ଥିବା ଜଣେ ଦି'ଜଣ
 ବୋଲକର ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାନ୍ତି, ଏ ଲେକଟି ନିଜ ପରିବାରର
 ପିଲାଙ୍କୁ ଆଣିଛି ନା ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି ଆଉ କାହାର
 ମାଗି ଆଣିଛି ? ଯଥା ସମୟରେ ସଦର ଦରଜା ଖୋଲିଲା ।
 ମହତାବ ପଦାକୁ ଆସିବା ମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ଭେଁ ଭାଁ ରଡ଼ି ଦେଇ
 ତଳେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ କଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ମିଶ୍ରିତ
 ଶୋକକ୍ଳାସ ମହତାବଙ୍କୁ ବ୍ୟଥିତ ବିଗ୍ରହ କରି ପକାଇଲା । ସେ
 ମଧ୍ୟ ନିଜର କର୍ମଶୃଙ୍ଖଳା ଚ୍ୟୁତିପାରି ତାକୁ ପାଖକୁ ଡକେଇଲେ ।
 ସେ ସଂକୀର୍ତ୍ତ ଯାଇ ମହତାବଙ୍କ ଦି' ଗୋଡ଼କୁ ଧରି ପକେଇଲା ।
 ଦୁହେଁ ଶୋକକ୍ଳାସ ହାର କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ମୋର
 ପିଲାକବଳ ଭୋକ ଶୋଷରେ ମରିଯିବେ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ
 ଅନୁଷ୍ଠାନର କିଛି ଟଙ୍କା ଆୟାସ କରିଥିବାରୁ ମୋତେ
 ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ନିକାଲି ଦିଆଯାଇଛି । ଆମେ ମରିବୁ ତ ଆପଣଙ୍କୁ
 ବୁଦ୍ଧି ଏଇଠାରେ ମରବୁ । ମହତାବ ସେମାନଙ୍କର ରଖେଇ

ଦବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ଜଣେ ଉଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ
 ଟେଲିଫୋନରେ ଡକେଇଲେ । କର୍ମଚାରୀ ଜଣକ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ଯାଇ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ମହତାବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖା ହେବା
 ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଥମେ ସେ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଶ୍ରବିଲେ—ଆରେ ଆରେ
 କଥା ତ ସରଗଲ । ଏମାନଙ୍କୁ ଏଠିକୁ ଆସିବାକୁ କିଏ ବୁଝି
 ଦେଲା । ଆଉ କିଛି ହବନି । ତା’ପରେ ମହତାବଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ
 କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ମହତାବ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ—
 ହଇହୋ, ତମେ ସେ କର୍ମଚାରୀଟିକୁ ଚଡ଼ି ଦେଇଛ ଯେ
 ତା’ ପିଲାପିଲି କ’ଣ ତୁମର ଦୋଷ କରିଥିଲେ ? ସେମାନେ
 ଖାଇବା ବିନା ଛଟପଟ ହୋଇ ମରିଯିବେ ନା ? ଏକାବେଳେ
 ତାଙ୍କ ଶ୍ରାବ୍ୟ ହାଣ୍ଡିଟିକୁ ବାଡ଼େଇ ଦେଲା । କର୍ମଚାରୀ ଜଣକ
 କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଏତେ ଉଦାର ହେଲେ ତ ଚଳିବନି ।
 ଏଣେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଚଳିବ କିପରି ? କୌଣସି ମତେ ତାକୁ ବୁଝେଇ
 ସୁଝେଇ, ଆଉ ଏପରି ନ କରିବା ଲାଗି ତାଗିଦ୍ କରି ପୁନର୍ନିୟୁକ୍ତି
 ଦିଅ ନ ହେଲେ ତା’ ପିଲିକବିଲା ଗୁଡ଼ାକ ମରିଯିବେ ଯେ ।
 ପୁନର୍ନିୟୁକ୍ତି ଦିଅ । କର୍ମଚାରୀ ଜଣକ କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା ଏପରି
 ହେଲେ ସମସ୍ତେ ଉତ୍ସାହିତ ହେବେ ଅନୁଷ୍ଠାନଟିକୁ ଖୋଲ
 କରିବାକୁ । ମଣିଷ ଶୁଣିବାସ କରୁଛି ନିଜର କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବାକୁ ।
 ଯେଉଁ ଶସ୍ୟତକ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ସବୁଯାକ କ’ଣ ସେ ଖାଏ ?
 ଝଡ଼ ପଡ଼ୁଥିବା ବହୁ ଶସ୍ୟ ପିମ୍ପୁଡ଼ି, ମୁଷା, ଚଢ଼େଇ, ପାଘ
 ଖାଆନ୍ତି । ଓଲଆ ଗାଈ ବି କେତେ ଖାଇଯାଆନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ାକ
 ସବୁ ଗୁଡ଼ି ଦବୀକୁ ହୁଏ । ଏଥିରେ କା’ର କିଛି ସରିଯାଏନି ।
 କର୍ମଚାରୀ ଜଣକ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇ ଫେରୁଥିଲାବେଳେ ବାଟରେ
 ଶ୍ରବୁଥିଲେ—କେତେ ବଡ଼ କଥାଟେ ମହତାବ କହି ନ ଦେଲେ ।

ମହତାବଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ଶକ୍ତିଙ୍କର ନିର୍ଭୁଲ କଳନା

ବିରୁଦ୍ଧ ମତବାଦୀ ଦଳ ଓ ଦଳପତିମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମୁକାବଲ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ମହତାବଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲଭାବେ ଜଣାଥିଲା । ଯେଉଁଠି ଶତ୍ରୁକୁ ଦମନ କରିବାରେ ଯେତିକି ଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନ, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ସେ କେବେହେଲେ ପ୍ରୟୋଗ କରୁ ନ ଥିଲେ । କେଉଁଠି ଶତ୍ରୁକୁ ପାଞ୍ଚଶରେ ପାହାର ଦେଲେ ସେ ସାବାଜି ହୋଇଯିବ, କେଉଁଠି ଦରକାର ଲାଗି, କେଉଁଠାରେ ପୋଲିସର ବଳପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ କେଉଁଠାରେ ସାମାନ୍ୟ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଟାଏ କାମ କରିବ, ତାହା ସେ ଭଲଭାବେ ଜାଣିଥିଲେ ଏବଂ ତାହା ସେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରେ ବେଶ୍ ପାରଦର୍ଶିତା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଯେଉଁଠି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଦରକାର, ସେଠି ବାଡ଼ି କି ବନ୍ଧୁକ କିଛି ହେଲେ ସେ ଦେଖାଉ ନ ଥିଲେ । କଂଗ୍ରେସର କଠର ଶତ୍ରୁ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ସମୟରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ । ନାନାପ୍ରକାରର ଗାଳିଗୁଲ୍ଲଜ ଦେବାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ପରି ଦକ୍ଷତା ଅନ୍ୟ କାହାର ନ ଥିଲା । ନ୍ୟୁସ୍ପାପର ଗୋଷ୍ଠୀ, ପୁଞ୍ଜି ପତର ଦଲ୍ଲ, ସବୁଦିନ ଗୋଷ୍ଠକ, ପ୍ରତିଦିନୀ, ରକ୍ତପିପାସୁ, ସବୁଦିନ ଗୋଷ୍ଠକାଞ୍ଚ, ଅମୁକନେତା ଗୁଣା ହେ—ଭୁଲେ ମତ୍, ଭୁଲେ ମତ୍, ସବୁଦିନ କରେ ପୁକାର୍—ପୁଞ୍ଜି ପତର ଦଲ୍ଲ ହୋ ହୁମିଆର ଆଦି ଧ୍ବନି

ସେ ସମୟରେ କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟଙ୍କ ମୁଣିରେ ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ଲାନ ପାଇଥିଲା । ଏସବୁ ଧ୍ବନି-ଅସ୍ତ୍ର ସେ ସମୟରେ ଏତେ ଶକ୍ତି ଓ ସୁଲଭ ଥିଲା ଯେ, ବହୁ ଓଲଟାପଲଟ ପଡ଼ି ଗଲା ପିଲାମାନେ ନିଜ ନିଜ ଘରେ ଏସବୁ ବୋମାରୁ ଗୋଟାଏ ଅଧେ ନିଜ ବାପା, କକେଇଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଥିଲେ । କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଏସବୁ ଅସ୍ତ୍ରର ଯଥେଚ୍ଛାରୁ ବ୍ୟବହାରରେ ସାଧାରଣ ଜନତା କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବଳ ପରାନ୍ତ ବୋଲି ଶ୍ରବଣ ନେଇଥିଲେ । ସାଧାରଣ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ଏସବୁ ଅସ୍ତ୍ରର ପ୍ରବଳ ବ୍ୟବହାର ଫଳରେ ଉଣାଅଧିକେ ଆଚକିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି କେତେ, ତାହା କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ଠିକ୍ ଶ୍ରବଣେ କଲନା କରିପାରୁ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାହା କଲନା କରି ପାରିଥିଲେ ହୁଏତ ମହତାବ । ସେ ସେଥିରେ ବିବ୍ରତ ନ ହୋଇ କେବଳ ବିରକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଥରେ କଟକ ଟାଉନହଲ ପଡ଼ିଆରେ କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା-ମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଏକ ବସନ୍ତ ଦଳୀୟ ସଭା ହେବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ବଡ଼ ବଡ଼ କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତା ଓ ନାନାସ୍ଥାନରୁ ଡକା ହୋଇ ଆସିଥିବା ବହୁ କଣ୍ଠା ଓ ପାତଳ କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟ କର୍ମୀ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ପ୍ରବଳ ସମାଗମ ଦେଖି କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ଉଣାଅଧିକେ ଚିନ୍ତା ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ପୋଲିସ ବା ନିଜ ଦଳର ବେସରକାଶ୍ଟି ଫଉଜ ନ ନେଇ ମହତାବ ଏକୂଟିଆ ସେଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । ନିଜର ବେସରକାଶ୍ଟି ଫଉଜକୁ ସେଠାକୁ ନ ଯିବା ଓ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ

ନ କରିବାକୁ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ କଡ଼ା ଚାରିଦିନ କରିଦେଇ ଏକୂଟିଆ ଯାଇ ସଭାରେ ଗୋଟିଏ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ । ଏପରି ଏକ ପ୍ରବଳ ଶତ୍ରୁକୁ ଖାଲି ହାତରେ ସାମନାସାମନ କରିବା ବୁଦ୍ଧିମାନର କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଭାବ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ହାତରେ ଲାଠି, ସାଇକେଲ ଚେନ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଠେଙ୍ଗୁଣୀ, ଅଣ୍ଟିରେ କିଛି କିଛି ଡେଲି ଧରି ଅଦୁରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସଭାପତି ସଗରେ ପାରିଯାଇ ବକ୍ତୃତା ଦେଉଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଗାଳଦେବାର ଶକ୍ତି ଅକ୍ଷୟ ଭୂଣୀରରୁ ବାହାରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । କେତେ ମିନଟ ବା ଘଣ୍ଟାରେ ତାହା ବିରାମ ହେବାର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ଦିଶୁ ନ ଥାଏ ।

ହଠାତ୍ ମହତାବ ଆଡ଼ୁଆଳରୁ ସଭାପତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ଧସେଇ ପଶିଗଲେ । ବ' ହାତରୁ ଅସ୍ତ୍ରାନ ଟେକି ଦେଇ ଲୁଗାକୁ ଟିକେ ଖୋସିଦେଇ ସଭାପତିଙ୍କର ଟେବୁଲ ଉପରେ ବସିପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତଣ୍ଡ ଶବ୍ଦରେ ପାଟିକରି ଉଠିଲେ, “ଆମେ ବି ଗୁଣ୍ଡା ଅଛୁ । ତୁମ ଡାକରାର ସାମନା ସାମନ କରିବା ଲାଗି ଆମେ ବି ତୟାର ଅଛୁ ।” ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏତେ ବଡ଼ ସଭାଟାରେ ଶବ୍ଦଭେଳ ଥପ୍ କରି ପଡ଼ିଗଲା । କାହାର ପାଟିରୁ କିଛି କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ସଭାପତି କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ ହୋଇ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଗଲେ । ଅଦୁରରେ କଂଗ୍ରେସର ସମରସଜ୍ଞା ସେ ଦେଖି-ପାରିଗଲା । ଏପରି ଅଭୁତ ବ୍ୟବହାର ମହତାବଙ୍କଠୁ କେହି କେବେ ଆଶା କରି ନ ଥିଲା । ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଭା ଭାଙ୍ଗିଲା

ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଦେଇ ନିଜ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ ଲାଗି ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ମହତାବ ମଧ୍ୟ ଫେରିବା ବାଟରେ ଅନାହୁତ ନିଜ ଦଳର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ବିରକ୍ତ ହେଲେ । ସେନାପତିମାନେ କହିଲେ, ‘ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା ଶ୍ରବରେ ଗୁଡ଼ିଦେବା ଲାଗି ଆମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲୁ । ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନ କେବଳ ଆପଣଙ୍କର ନୁହେଁ, ସେଥିରେ ଆମର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ଅଛି ।’

ସେହିଦିନ ଠାରୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଗାଳି କ୍ଷେପଣ ମିସାଇଲର ମୁହଁମୁହଁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆସିଥିଲା ।

ଶତ୍ରୁପକ୍ଷର ଶକ୍ତିକଳନା ଏବଂ ତାହାର ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ମୁକାବଲ ବିଷୟରେ ଦକ୍ଷତା ଯେ ମହତାବଙ୍କର ଥିଲା, ତାହା ବହୁ ନିର୍ଦ୍ଦଳୀୟ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରିଥିଲେ ।

— — —

ଅଦୃଶ୍ୟ ସାମ୍ବାଦକ ମହତାବ

ତାରିଖ ବର୍ଷ ଇତ୍ୟାଦି କଥା ମୋର ମନେନାହିଁ, ସେଉଁଟା କି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ନିହାତି ଦରକାର । ମହତାବ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ନୂଆ ହୋଇ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ବିହାରବାଗରେ ଏକ ବିରାଟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ା ହୋଇସାରିଥାଏ । ଏଠାରୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର କାଗଜ ଏବଂ ଝଙ୍କାର ନିୟମିତ ଭାବେ ବାହାରୁଥିଲା । ଏ ଦୁଇଟି ଛଡ଼ା ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ମୀନାବଜାର ଓ ମହୁଲାଙ୍କ ପାଇଁ ନାଗ୍ନ ବିଭାଗ ଥିଲା । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଶଶୀ ମିଶ୍ର ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଆସେମ୍ବ୍ଲି ବସିବା ସମୟ ଛଡ଼ା ଆଗେ ସବୁବେଳେ ମହତାବ ସକାଳୁ ଆସି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଅଫିସରେ ସବୁକଥା ବୁଝନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ଗୋଟାଏ ଛୋଟକାଟିଆ ସଭା ମଧ୍ୟ ହେଉଥାଏ । ସେଠି ସମସ୍ତେ ଜମୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ଖବର ଅନ୍ତର ମହତାବ ବୁଝୁଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିକାର ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏଟା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କାରବାର । ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାଟି ଯେ ବାହାରୁଥିଲା, ତା'ର ବୁଝାବୁଝି ସେଇ ଶଶୀ ମିଶ୍ର କରୁଥିଲେ । ମୋଟ ଉପରେ ଶଶୀ ମିଶ୍ର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଓ ଝଙ୍କାରର ଖବର ଅନ୍ତର ମହତାବଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ଦଉଥାଆନ୍ତି ।

ଝଙ୍କାରଟି ଭଲ ହେଉଥାଏ । ଆମେ ସବୁ ପଢ଼ୁଥାଉଁ । ଗୋଟିଏ ସଂଖ୍ୟାରେ ମହତାବ ନଜେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧରେ

ଲେଖିଥିଲେ : ଅଗାଧ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ—ଏ ତିନି ବିଷୟରେ ଆମର କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ଧରିବା ଉଚିତ । ଅଗାଧ ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଆମର ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇବା କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଅନ୍ୟଥାରେ ଅଗାଧ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ନ ଘାନ୍ତି ଆମର କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନଟିକୁ ଧରିବା ଉଚିତ । ଏ ଲେଖାଟି ମୁଁ ପଢ଼ିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ମନଟା ଆତ୍ମିକ ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ କଥାକୁ ମୋଟେ ପସନ୍ଦ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲି—ନା, ଏ କଥାକୁ ମୁଁ କେବେହେଲେ ସମର୍ଥନ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟତାବଦ୍ଧ ପାଖକୁ ଗୋଟାଏ ଚିଠି ଲେଖିଲି—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଝଙ୍କାରରେ ଯେଉଁ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ ଆପଣଙ୍କର ଅଗାଧ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ବଲ୍‌କୁଲ୍ ଦରକାର ନାହିଁ, ଆପଣଙ୍କ ଦରକାର କେବଳ ବର୍ତ୍ତମାନ । ବର୍ତ୍ତମାନଟା ଯେ ବେଶୀ ଦରକାର ଏଟା ଠିକ୍ କଥା । କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେପରି ଭାବରେ ଅଗାଧ ଓ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଦୂର୍ ଦୂର୍ କରିଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା କେବେହେଲେ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁ । ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାହା କିଛି କରୁଛନ୍ତି, ତା'ର ଗୋଟାଏ କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି । ସେ କାମଟି ହେଲା—ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚାଇବା । ଆପଣଙ୍କର ଯଦି ଭବିଷ୍ୟତ ଅର୍ଥାତ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳ ଠିକ୍ ନ ରୁହେ, ତେବେ ଆପଣ ସବୁବେଳେ ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ିବା ସାର୍ ହେବ । ସେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ଯିବାଲାଗି ଆପଣଙ୍କୁ ଅଗାଧର ସ୍ମୃତି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ନବାକୁ ହେବ । କେଉଁ ପଥ ଦେଇ ଗଲେ ଆପଣ କିଛି କଣ୍ଠାଝଟା ନ ମାଡ଼ି ଭବିଷ୍ୟତର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ସୁରୁଖୁରୁରେ ପହଞ୍ଚିବେ, ତାହା ଆପଣଙ୍କ ଅଗାଧର ସ୍ମୃତିକୁ

ଉଖାରି ସଂଗ୍ରହ କରିବେ । ସେତକ ଆପଣ କଲେ, ଅଞ୍ଚଳକୁ ଉଠାଇଲେ ଆପଣ କେଉଁ ବାଟ ଦେଇ ଯିବେ, କିପରି ଯିବେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ସେଥିରୁ ପାଇବେ । ଫଳରେ ଆପଣ ଠିକ୍ ସଂଗ୍ରହ ଦେଇ ଉଦ୍‌ବିଷୟର ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବେ । ଏଣୁ ଆପଣଙ୍କ ପକ୍ଷେ ବର୍ତ୍ତମାନର କାମ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବିଷୟ ଓ ଅଞ୍ଚଳ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଦରକାର । ଆପଣ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରବଳରେ ତାହା ଦରକାର ନୁହେଁ ବୋଲି ଲେଖିଲେ କିପରି । ଯଦି ମୋର ଏ ଲେଖାର କାଟପାଣି ଜାଣିଥିବେ, ତେବେ ଆସନ୍ତା ସଂଖ୍ୟା ଝଙ୍କାରରେ ଦୟା କରି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ ।

ଚିଠିଟା ପଠେଇଦେଲି । କିନ୍ତୁ ମନରେ ଭାରି ଦୁଃଖଗୁଡ଼ି ହେଲା । ମନରେ ଭାବୁଥାଏ ଆରେ ବାବା । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ଭାଗ୍ୟବିଧାତା । ଏତକ ନ ଭାବି ସେତକ ଲେଖିଦେବା ମୋର ଠିକ୍ ହେଲାଣାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ କିନ୍ତୁ ଚିଠି ଚାଲି ଯାଇଥାଏ ।

ମୁଁ ତ ସେତେବେଳେ ‘ଉଗରର’ ପରିଚାଳନା ସମ୍ପାଦକ ଥାଏଁ । ଜଣେ ଜଣେ ଲେଖକଙ୍କର ଲେଖାକୁ ଯଦି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ-ବାବୁ ନାପସନ୍ଦ କରି ମୋତେ ଫେରେଇ ଦିଅନ୍ତେ, ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ତୁମୁଲକାଣ୍ଡ ହେଉଥିଲା । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁ ତ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହୁଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ କିଛି କହିବାର ମଉକା ସେମାନଙ୍କର ନ ଥାଏ । ଉପେକ୍ଷିତ ଲେଖକ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ମୋ ଉପରେ ଅଜସ୍ର ଗାଳି ବର୍ଷଣ କରି ଯାଆନ୍ତି । ସେତକ କରି ହେଲେ ସେଥିରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହେଉଥାନ୍ତେ,

ତା' ନୁହେଁ । ତାଙ୍କର ବୋଧେ ମନେପଡ଼ିଯାଉଥାଏ, ଆରେ
ଏ ଲେଖି ମୃତଫରକା ଲୋକଙ୍କୁ କହି କିଛି ଲଭ ନାହିଁ ।
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ନିଜ କଥାକୁ ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତି—
‘ଏତକ ତୁମ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କୁ କହିଦବ ।’ ମୁଁ ପେଟରେ
ମୋର ନିଜର ହୋଧତକ ଚାପି ତାଙ୍କୁ ହଁ, ହଁ କହି ବଦା
କରିଦିଏଁ ଏବଂ ତାଙ୍କ କଥାର ସାରାଂଶ ଟିକିଏ ନରମେଇ ଦେଇ
ନିତ୍ୟାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ ପରିବେଷଣ କରିଦିଏଁ । ସେ ମଧ୍ୟ
ଧସରେ ତାକୁ ଉଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେ କହନ୍ତି—ଆଜିକାଲିକାର
ଯୁବକ ଲେଖକମାନେ ଏକାବେଳେକେ ଓଲିଆରୁ ପଡ଼ି ଗଜା
ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲିଆ ଠିକ୍ ।

ଯେଉଁଠି ଏ ଓଲିଆରୁ ପଡ଼ି ଗଜା ହୋଇଥିବା
ଲେଖକମାନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନ ଥାଇ ଯୁବା ଏଡ଼େ ହୋଧ ଦେଖାନ୍ତି
ଓ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗାଳିଗୁଲିଜି ବି କରିଦିଅନ୍ତି, ସେଠି ମହତାବଙ୍କ
ଭଳି ଓଡ଼ିଶାର ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତାଙ୍କର କଥାକୁ ଏପରି ଭାବରେ
କାଟି ଦେବାଟା ମୋ ପକ୍ଷେ ନିଶ୍ଚିତ ଏକ ଗୁରୁତର ପ୍ରମାଦ ।
ହଉ, ଯା' ହେଉଛି ହେଉ । କିନ୍ତୁ ସବୁଦିନ ଶକ୍ତି ହୋଇ
ରହିଲି ।

କଲେଜର ଛୁଟିମାନେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ମହତାବଙ୍କ ପାଖେ
ରୁଣ୍ଡ ହେଉଥିଲେ । ମୁଁ ଚିଠି ଦେବାର ମାତ୍ର ଦି' ଚାରି ଦିନ
ପରେ ମହତାବ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥିବା ମୋର ଭାଇ
ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ କହିଲେ—ତମେ ପଢ଼ୁରାଜ୍ୟକୁ ଦିନେ
ଏଠାକୁ ନେଇଆସ । ଶ୍ୟାମ ଆସି ମୋତେ ତାହା କହିଲା ଓ

ତହିଁ ଆରବନ ଯିବାକୁ ମୋତେ କହିଲ । ମନେ ନନେ ଭାବିଲ—
 ସରିଲରେ ବାବା, ମୋ କଥା ସରିଲ । ପୁଣି ମନରେ ଦମ୍ଭ
 ବାନ୍ଧିଲ । ହଉ, ଦି' ପଦ କହିବେ ତ କହିବେ । କିଛି
 ଠେଙ୍ଗାରେ ତ ପିଟି ପକାଉ ନାହାନ୍ତି । କୁହୁ କୁହୁ ହୋଇ
 ତହିଁ ଆରବନ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲ । ବାଟଯାକ
 'ଦୁର୍ଗା ଦୁର୍ଗା ଜପି ଯାଉଥାଏ' । ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ମହତାବ
 ସରୁକିଛି ମୋ ବିଷୟରେ ସଂଗ୍ରହ କରି ସାରିଥିଲେ । ସେଠି ଶଶୀ
 ମିଶ୍ର ଆଉ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ମୁଁ ମହତାବଙ୍କ
 ଆଗରେ ନବେ ଡଗ୍ରୀଆ ନମସ୍କାରଟାଏ ପକାଇଲ । ସେ
 ବସିବାକୁ କହିଲେ । ମୁଁ ବସିଲ । ସେତେବେଳକୁ ମୋ' ଛୁତ
 ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବାହାରିଲା - ପତୁରନନ୍ଦ,
 ତମ ଚିଠି ଭଲ ଭାବରେ ପଢ଼ିଛି । ତା' ମୋତେ ସଥେଷ୍ଟ
 ଭଲ ଲାଗିଛି । ମୁଁ ମୋ ଲେଖାର ସଂଶୋଧନ କରି ଆଉ
 ସଂଖ୍ୟାରେ ଲେଖିବି । ଯାହାହେଉ ମୋ ଭୁଲଟା ମୁଁ ବୁଝିପାରି
 ତମର ସମସ୍ତ କଥା ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି । ତା'ପରେ ଅଳ୍ପ କିଛି
 କଥା କହି ସେ ଶଶୀ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡାକି ତାଙ୍କୁ କହିଲେ—
 ଦେଖ, ଆଜିଠାରୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ସାମ୍ରାଜିକ ଯେଉଁ ପରିହାସ
 ଶୀର୍ଷକ ହାସ୍ୟରସାତ୍ମକ ଲେଖାଟିର ପ୍ରମୁ ବାହାରେ, ତାହା ସେଇ
 କେବଳ ଲେଖିବେ । ତମେ ଲୋକ ପଠେଇ ତାଙ୍କଠୁଁ ଲେଖା
 ଆଣିବ । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ମୋ ଛୁତ ଧୁଡ଼ୁଧୁଡ଼ୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ-
 ଗଲା । ମୁଁ ଟିକେ ସଳଖେଇ ବସିପଡ଼ିଲ । ମୋତେ ଧୂକାର
 କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେ ଯେଉଁ ସମ୍ମାନଟି ମୋ' ଉପରେ ଲଦି
 ଦେଲେ, ସେଥିରେ ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇପଡ଼ିଲ । ପୁଣି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ

ସାଧୁସ କରି କହିଲି—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ମତ ସହିତ ମୋ' ମତ କେବେ ହେଲେ ଖାପ ଖାଇବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋତେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ଲେଖିବା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ କାଗଜରେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ କେବେହେଲେ ସମାଲୋଚନା କରିପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲେ—ତୁମକୁ ମୁଁ ପୁରୁଷମତା ଦେଲି । ମୋ ବିରୋଧରେ ତୁମର ଯାହା ବକ୍ରବ୍ୟ ଥାଏ, ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବ । ତାଙ୍କର ସେଇ ଦୁଇ-ତିନି ଦିନ ଭିତରେ ଆମେରିକା ଯିବାର ଥାଏ । ସେ ଶଶୀ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ—ହଇ ହୋ ଶଶୀ, ଦେଖ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଖୋଲି ମନରେ ଆଦେଶ ଦେଉଛି । ଫତୁରାନନ୍ଦ ଯାହା କିଛି ମୋ' ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲେଖିବେ, ତାହା ସବୁ ଅବକଳ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ଛୁପି ଦେବ । ସେଥିରେ ହାତ ଦେବନ । ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ ଆମେରିକାରୁ ଫେରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବ । ସେଠି ଠିଆ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତେ ଆଜ୍ଞା ହଁ, ଆଜ୍ଞା ହଁ ବୋଲି କହି ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲେ । ତା'ପରେ ଆଉ କେତେକ ବିଷୟରେ ଓ ମୋ ଆଖି ବିଷୟରେ ଖବର ନେଇ ମୋତେ ସେ ବିଦାୟ ଦେଲେ ।

ତିନିଟି କି ରୁଟି ଲେଖା ମୋର ଅବକୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ବାହାରିଲା । ଏହା ପରେ ମୋର ଜିନ୍ଦଗୀରୁଆ ମନୋଭାବ ଦେଖା ଦେଲା । ଜଣେ ହରିଜନ ନେତା ଖବରକାଗଜରେ ଲେଖିଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଦି ହେଲା କରାଯାଏ, ତେବେ ତାଙ୍କ ଦଳ ସରକାରୀ ରଥକୁ ଅଟଳ କରିଦେବ । ସ୍ବାକୁଲ ମୁଁ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ଲେଖିଲି—ସେମାନେ କ'ଣ କରିପାରିବେ, ଜୋରଜୁଲମ କି ଆଉ କି ଧରଣର ବିପ୍ଳବ କରି ସରକାରକୁ

ଅଚଳ କରିଦେବେ ? ହଁ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ ଅଛି ।
 ସେତିକିବେଳେ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଘଟିଥାଏ । ରାଣୀଧାଟ ରୋଡ଼
 ଉପରେ ଗୋଟାଏ ପାଣିଆ ମଇଳା ଡ୍ରମ ଝଠାଚ ତଳେ ପଡ଼ି
 ଘାଙ୍ଗି ଦି'ଗଡ଼ ହୋଇଗଲା । ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରାୟ ୪୦।୫୦ ଫୁଟ ଲମ୍ବ
 ଯାଏଁ ଚରଳ ବସ୍ତୁ ସବୁ ବ୍ୟାପିଗଲା । ସେତେବେଳେ ସମୟ
 ପ୍ରାୟ ୧୦ଟା କି ୧୧ଟା । ସେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ
 ସେଠାର ସମସ୍ତ ଦୋକାନପତ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ଏକ ଆଂଶିକ
 ହରତାଳ ସେଠି ହୋଇଗଲା । ସେପାଖର କାର୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
 ଗାଡ଼ିମାନେ ସେଇଠୁ ଫେରିଗଲେ । ଏକଡ଼େ ମଧ୍ୟ ସେୟା ହେଲା ।
 ସାରା ଦିନ ଓ ରାତି ସଫୁର୍ଣ୍ଣ ହରତାଳ ହୋଇଗଲା । ଏହିପରି
 ଘଟଣା ଯଦି ସେମାନେ ସବୁ ସରକାରୀ ଦପ୍ତରମାନଙ୍କ ପାଖରେ
 କରିଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ସରକାରୀ ରଥ (କାର୍) ସବୁ ଅଚଳ
 ହୋଇଯିବ । କେହି ଆଉ ତା' ଉତ୍ତରକୁ ଯାଇ ଆସି
 ପାରିବେନି । ଶଶୀ ମିଶ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନେ ମୋ ପାଖକୁ ଜରୁରୀ
 ଖବର ଦେଲେ ଯେ ଏଥିରେ ହରିଜନମାନେ ବେଶୀ ଉତ୍ସିହ
 ହୋଇ ଉଠିବେ । ଯାହା କି ସରକାରଙ୍କର ବିଲ୍‌କୁଲ ଇଚ୍ଛା
 ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆପଣ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଲେଖା ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏକଜିଦିଆ ମନୋଭାବ ଧରି ତାଙ୍କୁ କହିଲି—
 ମହତାବ ଯାହା କହିଥିଲେ ତାକୁ ଆପଣ ପାଳନ କରୁ ନାହାନ୍ତି ।
 ତେଣୁ ମୁଁ ଆଉ ମୋଟେ ଲେଖା ଦେବିନି । ଯେତେ ବୁଝେଇଲେ
 ବି ମୁଁ ମୋର ସେଇ ଏକଜିଦିଆ ପଣକୁ ବଜାୟ ରଖିଲି ।
 ସେମାନେ ନାବୁର ହୋଇ ଚପଟ୍‌ଚପଟ୍‌ ରହିଲେ ।

ଆମେରିକାରୁ ଫେରିବା ପରେ ମହତାବ ଆସି ମୋତେ
 ବୁଝେଇଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ
 ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ଥିଲି । ଏହି ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ମୁଁ ଯେ ଏପରି ଔଷ୍ଣ୍ୟ
 ଦେଖାଇବି, ତା' ମୁଁ ସେତେବେଳେ ବୁଝି ନ ଥିଲି । ଯାହାହେଉ
 ନିଜ ଗାତ ନିଜେ ଖୋଲି ସେଥିରେ ପଶି ମାଟି ତଳେଇ ଦେଲି ।
 ଆଉ କିଏ ହେଇଥିଲେ ସେ ମୋ ପିରୁରେ ନାଚ ମାର
 କହିଥାନ୍ତା—ଯା'ବେ ଯା, କ'ଣ କରୁରୁ କର ଆଉ ମର ।
 କିନ୍ତୁ ମହତାବଙ୍କ ଉଦାରତା ମୁଁ ଆଜିଯାଏଁ ଭୁଲି ପାରି ନାହିଁ ।
 ନିଜର ମୂର୍ଖତା ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଧକ୍କାଘାତ ରୁପରୂପ ରହିଲି ।

— — —